

**La participació de les famílies a l'escola: anàlisi i
proposta de millora**

**Family's involvment in the school: analysis and proposal
for improvement**

Laia Porres Dausà

Eva Liesa Hernández

TFM ESPECIALITAT D'INTERVENCIÓ PSICOEDUCATIVA
CURSO 2016 - 2017

La participació de les famílies a l'escola: anàlisi i proposta de millora

Family's involvement in the school: analysis and proposal for improvement

Laia Porres Dausà

Eva Liesa Hernández

Resum

La participació de les famílies a l'escola és un indicador de qualitat del sistema educatiu. Quan les famílies tenen una participació significativa a les escoles se'n beneficien elles mateixes però també ho fan l'alumnat, els professionals del centre i la institució educativa.

L'objectiu del present treball és, per un costat, analitzar la participació de les famílies en un projecte d'innovació educativa que, des de fa dos anys, s'ha implementat en alguns centres d'una corporació d'escoles que ha apostat per un canvi disruptiu. I, per l'altre costat, dissenyar una proposta per millorar la participació de les famílies en el projecte d'innovació de les escoles analitzades de la xarxa.

S'ha recollit la percepció dels docents implicats en la innovació, els directors d'etapa i les famílies dels tres centres estudiats mitjançant *focus groups*, entrevistes i enquestes respectivament. Amb les dades recopilades s'ha analitzat la participació considerant dos factors moduladors: la implicació familiar i la informació/consciència del projecte per part de les famílies. Els resultats permeten afirmar que: 1) Existeix una bona predisposició a la participació familiar; 2) La participació s'associa fonamentalment amb l'expertesa i la presència física de les famílies a les aules; 3) Es proposen espais de participació simbòlica a les famílies; i, 4) Les famílies no dominen els canals d'informació dels que disposen i tenen poca consciència del projecte educatiu.

Per tal de solventar les problemàtiques detectades s'ofereix una proposta d'intervenció que consta de dues accions: la creació d'un espai virtual per l'aprenentatge i participació de les famílies i la reconceptualització del terme participació amb els professionals de les escoles.

Paraules clau: participació familiar, implicació de les famílies, consciència de les famílies, qualitat del sistema educatiu.

Abstract

The family's involvement in the school is one of the quality indicators in the education system. This family's participation may bring benefits for themselves but also for the students, the teachers and the educational institution.

The aim of this study is, on one hand, to analyze the family's involvement in a innovation project of education which, two years ago, was implemented in some centers of a schools corporation, making a disruptive change. And, on the other hand, to make a proposal for improving the participation of families in the schools of this corporation. We collected the perception of teachers involved in this innovation project, the coordinators and the families through focus groups, interviews and surveys respectively. With the data collected we analyze the participation considering two dimensions: the implications and information/awareness of the families about the project. The results show that: 1) There is a good attitude to facilitate the family's involvement; 2) They associate participation with physical presence and expertise; 3) They propose spaces for the symbolic families participation; and finally, 4) The families aren't well informed and they have little awareness of the educational project.

In order to solve the problems detected, we offer a proposal for improvement based on two actions: the creation of a virtual space for families to learn and participate, and the reconceptualization of participation with the schools professionals.

Keywords: family involvement, family implication, family awareness, quality of the education system.

ÍNDEX

PART I: REFERENTS TEÒRICS

1. Situació actual i rellevància de l'estudi	5
2. La participació.....	6
2.1. Factors moduladors de la participació	8
2.1.1. Implicació	9
2.1.2. Informació/consciència	10
2.1.3. Capacitat de decisió	11
2.1.4. Compromís/responsabilitat.....	12

PART II: TREBALL EMPÍRIC

3. Context d'intervenció	13
4. Objectius del treball empíric	14
5. Mètode	14
5.1. Participants.....	14
5.2. Instruments.....	15
5.3. Procediment	15
5.3.1. De recollida de dades.....	15
5.3.2. D'anàlisi de dades	16
6. Resultats	17
7. Discussió.....	25
8. Conclusions	29

PART III: PROPOSTA D'INTERVENCIÓ

9. Creació d'un espai virtual per l'aprenentatge i la participació de les famílies	29
10. Reconceptualitzar la participació amb els professionals dels centres	30
Limitacions	32
Referències.....	33

PART IV: ANNEXS

Annex A. Pauta del <i>focus group</i> i l'entrevista i preguntes de l'enquesta	36
Annex B. Rúbriques per valorar la implicació i la informació/consciència	37
Annex C. Relació entre les preguntes dels instruments i els factors moduladors de la participació.....	40
Annex D. Respostes dels professors en el <i>focus group</i>	41
Annex E. Respostes dels directors en les entrevistes.....	46
Annex F. Rúbrica segons el testimoni dels professors.....	50
Annex G. Rúbrica segons el testimoni dels directors	59
Annex H. Resultats de les enquestes	67

PART I: REFERENTS TEÒRICS

1. Situació actual i rellevància de l'estudi

Els escenaris per accedir al coneixement són múltiples i variats a causa de la societat de la informació de la que formem part (Castells, 1997). Aquest fet genera una nova ecologia de l'aprenentatge on l'important és que els individus siguin competents per aprendre a aprendre i, per tant, capaços d'adaptar-se a les diferents situacions d'aprenentatge amb les que es puguin trobar al llarg i ample de la vida (Barron, 2006; Coll, 2013a; Coll, 2013b; Coll, Mauri i Rochera, 2012). En conseqüència, ensenyar i aprendre ja no és una tasca exclusiva de l'escola i els agents educatius són variats (Vila i Caseres, 2009).

La societat de la informació ha modificat les activitats i les pràctiques socioculturals. Per tant, les formes d'ensenyar i aprendre, així com els espais i els continguts, estan en plena transformació. Per aquest motiu, l'escola es veu obligada a canviar els seus objectius, processos i condicions per adaptar-se al nou context del que forma part amb les finalitats d'individualitzar i socialitzar a tot l'alumnat.

Davant d'aquest repte, són diverses les escoles que estan empenent reformes pedagògiques a Catalunya. Actualment, el Consell Escolar de Catalunya proposa el projecte *Ara és demà*¹ amb l'objectiu de debatre i reflexionar sobre els pilars de l'educació i les polítiques que els modulen en aquest entorn canviant (Font, 2016). Un altre cas que exemplifica el moviment que s'està generat en pro del canvi és la iniciativa de l'*Escola Nova 21*² que busca generar una xarxa d'escoles que comparteixin un horitzó cap a la transformació educativa.

Un dels ideals de canvi és la importància d'implicar les famílies en l'escola: la participació de les famílies es considera, actualment, un indicador de la qualitat de l'ensenyament (Comisión Europea, 2000). Vetllar per un sistema educatiu de qualitat suposa que els centres ofereixin oportunitats significatives de participació en les que les famílies se sentin partícips (Pedró, 2016).

Tant és així que es relaciona el fet que escoles i famílies treballin conjuntament amb l'èxit acadèmic i el bon comportament de l'alumnat (Bolívar, 2006). S'afirma que és

¹ Veure a : <http://consellescolarc.cat/gencat.cat/ca/araesdema/>

² Veure a: <http://xarxaescolanova21.cat/>

essencial que les famílies participin en tots els aspectes del desenvolupament social, emocional i acadèmic dels seus fills (Reparaz i Naval, 2014).

També suposa beneficis per les pròpies famílies perquè desenvolupen competències específiques relacionades amb l'escola i l'escolarització dels infants (Olmsted, 1991 en Garreta, 2015). Endemés el professorat tindrà l'oportunitat de conèixer millor a les famílies i adaptar-se per incrementar la sensació d'eficàcia envers la seva tasca i la satisfacció personal (Ozen i Bandura, 1990 en Garreta 2015).

En el marc de la investigació educativa enfocada en el vincle família-escola s'ha ressaltat, per exemple, que el rendiment dels grups minoritaris i la qualitat de les escoles pot millorar-se quan s'integren les fortaleses familiars, les creences, els objectius i les pràctiques en la comunitat escolar (Souto - Manning, 2010). A sobre, quan les famílies s'empoderen dels objectius del centre, millora la qualitat d'aquest (Gillanders, McKinney, & Ritchie, 2012). És a dir, no solament es beneficiaran de la participació totes aquestes persones implicades sinó que també ho farà la institució (Garreta, 2015).

Havent vist la importància de la participació de les famílies a l'escola, a continuació es detalla què s'entén per participació i quins factors moduladors la condicionen per tal d'establir el marc teòric en el que es basa el present estudi.

2. La participació

El terme *participació* té una gran diversitat d'usos i significats. Trilla i Novella (2001) exposen: "*Participar pot significar fer acte de presència, prendre decisions, estar informat d'alguna cosa, opinar, gestionar o executar; estar simplement apuntat a, o ser membre de, a implicar-se en alguna cosa amb cos i ànima.*" (p. 141).

La participació té un significat diferent en funció del tipus de participació al que es fa referència. D'aquesta manera, és precís conèixer els quatre tipus de participació (Trilla i Novella, 2001; Novella, 2008) que les famílies poden desenvolupar en els centres educatius i establir com es defineix la participació en cada un d'ells.

Els quatre tipus de participació que s'estableixen són: participació simbòlica, participació consultiva, participació projectiva i metaparticipació -veure figura 1. Cada una d'aquestes categories defineix una forma diferent de participació amb els seus propis termes, sense compartir uns criteris formals aplicables a les quatre. A més a més, cada tipus de participació admet graus interns que la doten de més o menys

complexitat. Així mateix, la complexitat també augmenta del primer a l'últim tipus de participació.

En una institució o en un projecte es poden alternar diferents tipus de participació perquè no són excloents entre ells. És important detectar la participació òptima per cada situació tenint en compte les persones implicades, el context, els propòsit de l'activitat, etc.

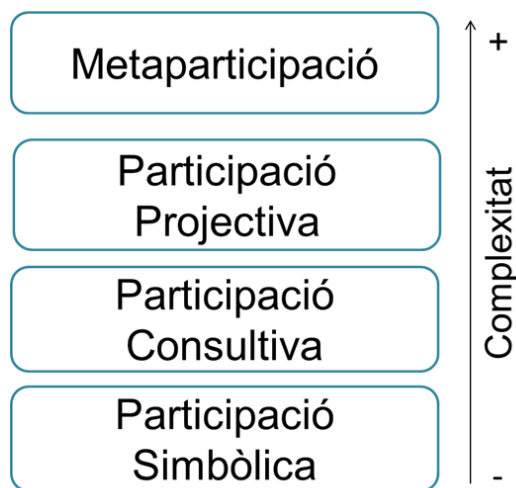

Figura 1. Tipus de participació

A) Participació simbòlica

Participació més elemental que fa referència al fet de prendre partit com espectador o executant. L'objectiu dels participants és seguir les indicacions o respondre a estímuls sense haver d'intervenir en la preparació dels continguts o en les decisions del desenvolupament. Per tant, és una participació organitzada externament.

La forma més simple de participació simbòlica és l'acte de presència, per exemple quan les famílies visiten una exposició a l'escola. En el costat oposat, la situació més complexa de participació simbòlica es dona quan l'activitat de les famílies incideix en el procés de desenvolupament. És a dir, quan les famílies són imprescindibles per aconseguir els objectius preestablerts en l'activitat dissenyada pel centre. Un exemple són les exposicions pactades amb els professors que les famílies fan a l'escola.

B) Participació consultiva

Participació en la que es demana la implicació mitjançant l'ús de la paraula, es demana a les famílies que opinin, proposin, valorin, etc.

El cas més simple de participació consultiva es dona quan es demana l'opinió a les famílies sense cap compromís de que allò que exposen pugui generar algun canvi. Per exemple, quan les famílies responen qüestionaris o enquestes de valoració d'ús intern del centre. A l'altre extrem, la situació més complexa de participació consultiva és aquella on l'opinió de les famílies és decisiva, vinculant. Un exemple és la votació que fan les famílies per escollir representat de l'AMPA o de consell escolar.

C) Participació projectiva

Participació més exigent en relació a les anteriors. En aquesta, les famílies es converteixen en agents i se senten corresponsables del projecte. Aquest tipus de participació necessita més compromís, que els participants sentin el projecte com a quelcom propi i que puguin actuar des de dins i no com a executants o destinataris.

La participació projectiva serà més o menys complexa segons el nombre de fases en les que tingui lloc: 1) Definició del projecte; 2) Disseny, planificació i preparació; 3) gestió, execució i control del procés; i, 4) Valoració.

Pot ser que les famílies participin de forma projectiva en un projecte proposat pel centre. En aquest cas, el centre ha d'estar disposat a que el projecte sigui reformulat per les famílies. En concret, l'indicador que prova que el projecte ha estat compartit i hi ha hagut participació és la transformació d'aquest. Un exemple seria el disseny d'un projecte d'innovació educativa en que les famílies formulen propostes i executen canvis.

D) Metaparticipació

Participació en que les pròpies famílies demanen, exigeixen o generen nous espais i mecanismes de participació. Apareix aquesta participació quan una persona o un col·lectiu consideren que no s'estan reconeixent els seus drets com a participants o que els canals proposats no són eficaços o suficients. Es necessiten certes capacitats i actituds: voler involucrar-se, tolerància per acceptar que els demés s'involucrin, competència dialògica o expressiva, etc.

La metaparticipació es compon de drets (a votar, a la llibertat d'expressió, a la manifestació, a l'associació, etc.) espais, mitjans i institucions que possibilitin els drets (mitjans de comunicació, consells de participació, assemblees, etc.) i de competències personals i col·lectives per poder-los exercir realment.

Un exemple de metaparticipació és que les famílies convoquin una assemblea per decidir la manera de manifestar el seu dret per formar part de les decisions que s'estan prenent al centre que no els semblen bé.

2.1. Factors moduladors de la participació

Els factors moduladors de la participació són quatre: 1) implicació, 2) informació/consciència, 3) capacitat de decisió i 4) compromís/responsabilitat. Aquests paràmetres defineixen la complexitat de la participació tant dins d'una

tipologia com entre elles. Segons la combinació dels quatre factors s'afavorirà més o menys la participació.

2.1.1. Implicació

La implicació és el grau en que els participants se senten afectats o vinculats a l'assumpte en qüestió, per tant, és un element condicionat per la dimensió afectiva dels implicats. Les famílies tindran més ganes de participar i a fer-ho en més o menys intensitat en la mesura que relacionin el tema que es tracti amb ells mateixos, amb els seus interessos, expectatives o problemes (Novella, 2008). En conseqüència, per promoure la implicació, és essencial garantir progressivament l'equitat del sistema educatiu per tal que ningun sector del col·lectiu quedi desplaçat.

L'equitat és un dels pilars del sistema educatiu i fa referència a la igualtat d'oportunitats per tot l'alumnat, independentment de les seves característiques socio-econòmiques o culturals (Font, 2016). La defensa de l'equitat és per la igualtat en la diversitat. El problema per aconseguir un sistema equitatiu rau en que és habitual tractar a totes les famílies com si fossin un col·lectiu homogeni però, òbviament, no ho són (Parreira do Amaral i Dale, 2013 en Egido, 2014). La participació de les famílies varia segons l'ètnia, l'origen social i la situació econòmica. Aleshores, si les famílies són tractades de manera igualitària, tenint de referent la majoria del col·lectiu, no s'estarà fomentant adequadament l'excel·lència en l'aprenentatge dels estudiants i no es deixarà lloc tampoc per la inclusió (Tharp, 2002). Tharp (2002), en pro de la inclusió, afirma que l'escola ens incumbeix a tots i, en conseqüència, defensa que tothom ha de tenir-hi veu: famílies, organitzacions de la comunitat i, fins i tots, la indústria.

D'aquesta manera, cal dissenyar mètodes per la inclusió de totes les famílies per tal de vetllar per l'equitat sabent que el més comú és observar menys implicació per part d'aquelles famílies més desfavorides (Egido, 2014). En un sistema inclusiu basat en l'equitat les famílies tenen més oportunitats de sentir-se implicades.

És cert que les característiques de certes famílies condicionen que concebin la infantesa, la socialització o el treball escolar d'una manera diferent de la que promou l'escola. No obstant, la implicació de les famílies a l'escola no ve determinada simplement per les actituds i els valors dels progenitors, sinó que els infants i els docents juguen un paper fonamental per influir en la direcció de la relació (Marín, Río i Carvajal, 2014). És per això que des de l'escola s'han d'emprendre accions per implicar i oferir les mateixes oportunitats a totes les famílies.

A part de l'equitat -igualtat d'oportunitats- també és essencial que l'escola ofereixi oportunitats per implicar-se. Un factor condicionant de les oportunitats que es possibiliten és la disposició que mostra l'escola envers la participació de les famílies. Com més receptives són les actituds del professorat i més recolzament reben les famílies, més alta és la seva implicació (Vigo, Dieste i Juelve, 2016).

Encara són molts els obstacles amb els que han de lidiar les famílies. El principal és la resistència per part dels professors que, defensant la seva professionalitat, exposen la interferència que suposen les famílies en la seva tasca (Crozier, 2012; Reynolds, 2005). I, en el cas que els docents assumeixin la necessària participació i implicació de les famílies, sovint se senten desbordats i sense eines per afrontar aquest context canviant en el que se situen (Giró i Andrés, 2016).

Cal afegir, les actituds i les expectatives dels docents es veuen determinades pels judicis que fan de les famílies. És freqüent que en les escoles es vinculi el fracàs escolar o les males actituds dels alumnes amb un fracàs parental. D'aquesta manera, el rendiment escolar dels alumnes es consideraria dependent de la situació familiar i la supervisió dels pares de les tasques (Rujas, 2016). Aquests judicis cap a les famílies condicionen les expectatives de la seva participació i la implicació que d'elles es genera.

En conclusió, l'equitat, juntament amb les actituds òptimes del professorat, ha de ser un objectiu del centre que permeti garantir el compromís. Les famílies han de sentir que el que passa a l'escola té relació amb elles.

2.1.2. Informació/consciència

Aquest factor fa referència al grau de consciència que les famílies tenen del sentit i les finalitats de les activitats que es desenvolupen en les escoles i a la quantitat i la qualitat de la informació que se'ls proporciona (Novella, 2008).

Amb la finalitat d'aconseguir una bona col·laboració entre família i escola és essencial que es treballi amb transparència i que es faciliti l'intercanvi d'informació per tal de fomentar la confiança entre els agents implicats (Sarramona i Rodríguez, 2010). Tot i tenir present la importància que suposa establir una bona comunicació, aquesta és una tasca encara pendent de millora en molts centres. Així ho demostren Llevot i Bernad (2015) amb l'estudi de 353 escoles de Catalunya on detecten que el 91,3% dels equips directius manifesten preocupació per poder millorar la comunicació entre el professorat i les famílies.

La comunicació es pot establir per mitjà d'espais físics o virtuals. Les tutories són l'intercanvi d'informació físic per excel·lència i la majoria de centres les tenen ben incorporades en les seves rutines. No obstant, la comunicació virtual, mitjançant les Tecnologies de la Informació i la Comunicació (TIC), necessita ser treballada atès que en la majoria d'ocasions és utilitzada pel professorat com un canal informatiu, és a dir, com una eina unidireccional i s'oblida el caràcter bidireccional que poden adquirir.

Marcia (2016) defensa la necessitat de potenciar l'ús de les TIC per tal que els docents tinguin l'oportunitat de mostrar a les famílies els processos d'ensenyament i aprenentatge de l'escola. Tanmateix, el seu ús permet que les famílies coneguin la vida quotidiana de les aules i les aproxima a la realitat dels infants. Però no només pot circular la informació en aquest sentit, doncs si s'organitza l'ús d'aquestes eines i les activitats que hi tenen lloc de manera que les famílies puguin participar i rebir feedback de les seves accions, la comunicació és bidireccional. Si la comunicació és bidireccional s'estarà possibilitant una participació més significativa de les famílies.

Però, per què és de vital importància que les famílies estiguin ben informades? Precisament per la relació que s'estableix entre la informació i la consciència. En tant que si una persona coneix a fons un projecte podrà ajustar les seves accions per produir els canvis necessaris per reconduir-lo en la direcció òptima. Per contra, si les famílies desconeixen el què passa en les aules i en les escoles, serà més difícil que puguin intervenir o que manifestin voluntat d'intervenir i participar.

2.1.3. Capacitat de decisió

El concepte de capacitat de decisió té dos significats diferents: per un costat, fa referència a la preparació que té una persona per decidir, és a dir, a la competència psicològica de la que disposa per prendre una decisió. Per altre costat, també fa referència a la capacitat efectiva de decisió condicionada per aspectes contextuais, legals, polítics, etc. (Novella, 2008).

Les competències psicològiques de les famílies queden fora de l'abast de l'escola però, les decisions organitzatives del centre sí que es poden dirigir a afavorir la capacitat de decisió. Un estudi etnogràfic realitzat a Catalunya (Garreta, Llevot i Bernad, 2011) demostra que l'equip directiu dels centres és de vital importància per la construcció de dinàmiques de relació i participació atès que determina la línia de treball entre els dos grups.

És necessari que els centres educatius proporcionin espais de participació individual i espais de participació col·lectiva. Els primers fan referència a aquells actes en que les

famílies acudeixen per sí soles, com les tutories on es fa seguiment dels infants o les activitats on l'escola els convida a assistir. Els segons són aquells que es duen a terme a través d'entitats representatives o associacions de mares i pares (AMPA) on es poden abordar problemes de forma col·lectiva i organitzar-se per aconseguir uns objectius comuns (Montañés, 2007).

2.1.4. Compromís/Responsabilitat

El dret a participar va acompanyat del deure de la responsabilitat, és a dir, les famílies han d'assumir les conseqüències que puguin generar amb els seus actes. Per això, és necessari que previ a la participació, les famílies mostrin compromís envers el sistema educatiu. Com més compromeses estiguin les famílies, més sentiran la necessitat d'actuar amb responsabilitat (Novella, 2008). Demanar nous serveis i tasques a l'escola necessita de l'afirmació de la responsabilitat compartida i la implicació directe de les famílies i la comunitat (Bolívar, 2006).

Actualment ens enfrontem a una situació de "desresponsabilització social de l'educació" (Coll, 2004) que implica una sobrecàrrega dels compromisos educatius per l'àmbit escolar i poca responsabilitat per part dels altres elements que comporten educació. Entendre que la educació s'estén al llarg i ample de la vida implica reivindicar els rols de les famílies, autoritats, mitjans de comunicació, etc.

Epstein (2011) utilitza la paraula *partnership* per fer referència a aquesta responsabilitat compartida de l'educació entre família, escola i comunitat, els principals contextos en els infants tenen accés i hi participen per aprendre. Aquests contextos els ofereixen oportunitats, recursos i instruments duent a terme funcions complementàries en el seu procés educatiu (Mérida, 2002).

Aquesta mateixa idea la defensa Bronfenbrenner (1987) en la perspectiva ecològica on postula que no només és important el nombre de contextos en els que participa una persona sinó també les interconnexions i influències que s'estableixen entre aquests. Es a dir, la participació de les famílies en l'escola condicionarà el desenvolupament dels infants i al haver-hi continuïtat hi haurà acord de valors (Vigo, Dieste i Juelve, 2016).

PART II: TREBALL EMPÍRIC o PROPOSTA D'INTERVENCIÓ

3. Context d'intervenció

L'anàlisi que es presenta a continuació estudia la participació de les famílies en tres centres d'una corporació d'escoles de Catalunya que ha decidit emprendre un procés d'innovació i reforma del model pedagògic. El canvi s'ha implementat en els cursos compresos entre 5è de primària i 2n d'ESO perquè es defensa que corresponen a una etapa evolutivament natural de maduració personal on es consoliden les operacions concretes.

La corporació aposta pel canvi perquè considera que el sistema està esgotat i que l'escola necessita transformar-se per complir amb les seves finalitats d'acord amb els canvis que s'estan produint en la societat. En conseqüència, ha dissenyat una innovació disruptiva: consistent en un canvi sistèmic i simultani. Defensa que mestres, professors, personal de gestió i famílies han de treballar en equip per construir el futur educatiu.

Les característiques de la nova etapa que han dissenyat són les següents: 1) L'alumne se situa al centre del procés d'ensenyament i aprenentatge, per tant, és actiu i autònom; 2) Els professors formen equips polivalents que treballen mitjançant la docència compartida en l'aula; 3) L'eina bàsica d'aprenentatge, amb la que es treballen tots els continguts, són els projectes; 4) Es potencia una metodologia que incrementi la curiositat i la creativitat combinant aprenentatge per recepció, treball individual i treball cooperatiu; 5) S'avaluen processos i resultats per tal de potenciar l'adquisició de competències; 6) Les famílies participen i col·laboren en el procés d'ensenyament i aprenentatge; 7) Els espais són amplis i polivalents per adaptar-se a diferents situacions; i, 8) Els grups-classe estan formats per 50-60 alumnes que s'organitzen les setmanes en funció dels projectes i sense horaris fixos.

En concret, les noves iniciatives que proposen en relació a les famílies són: en primer lloc, l'elaboració d'un inventari on les famílies poden exposar la seva professió, les habilitats i les competències per tal de ser incorporats al PEA. En segon lloc, la realització de sessions d'aprenentatge actiu amb les famílies, els tastets, perquè coneguin la praxis del nou model d'ensenyament i aprenentatge i el treball per projectes. En tercer lloc, posen en marxa un nou espai d'informació, reflexió i suport

per el treball de les famílies en la seva tasca educativa a casa relacionada amb la nova etapa. I finalment, s'estableix un nou canal de comunicació i relació, el *blog*.

A més a més, es proposen implicar les famílies en la vida diària de les escoles per tal que participin en el procés d'ensenyament i aprenentatge dels seus fills. Se'ls proposa que entrin a les aules i facilitin espais d'aprenentatge, les famílies són convidades a participar com expertes i a assistir a les mostres de projectes i exposicions que realitzen els infants i joves.

4. Objectius del treball empíric

- a) Analitzar alguns dels factors moduladors de la participació de les famílies en els centres educatius de la corporació³.
 - i) Analitzar la implicació de les famílies dels centres educatius de la corporació.
 - ii) Analitzar la informació/consciència de les famílies dels centres educatius de la corporació.
- b) Detectar els tipus de participació que possibiliten els centres educatius de la corporació.
- c) Establir una relació entre l'estat dels factors moduladors de la participació i les possibles formes de participació que poden oferir els centres educatius de la corporació.

5. Mètode

5.1. Participants

L'estudi se centra en tres de les escoles de la corporació que ja han implementat el canvi i treballen amb el nou model pedagògic des del curs 2014-2015.

Tots els participants formen part d'alguna de les tres escoles. En concret, la mostra està composta per 140 famílies de les 350 que formen part d'aquesta nova etapa, tots els professors que han estat tutoritzant l'alumnat que ha viscut el canvi els darrers dos anys - 23 en total- i els 3 directores d'etapa dels 3 centres estudiats.

³ Els factors moduladors descrits en el marc teòric són 4 però només s'han analitzat dos -implicació i comunicació/consciència- perquè són els únics dels que s'han recollit dades. En l'apartat 11 "limitacions" es detalla l'explicació de tal fet.

S'han seleccionat el nombre total de professors i directores d'etapa i la participació de les famílies ha sigut voluntària donat que se'ls va fer arribar l'enquesta per correu i van respondre aquelles que van voler -un 40% d'elles.

5.2. Instruments

Per poder recopilar la informació necessària per realitzar aquest estudi s'ha fet ús d'una entrevista individual dirigida als tres directores d'etapa dels diferents centres participants, 6 *focus group* on han participat la totalitat dels mestres implicats i una enquesta distribuïda a les famílies. Les tres eines han estat dissenyades per l'equip que s'encarrega de l'avaluació del nou model educatiu d'aquestes escoles -i en el qual jo he cursat les pràctiques.

Tots tres instruments han estat dissenyats per avaluar diferents aspectes del nou projecte educatiu de la xarxa d'escoles i, per tant, recullen dades que van més enllà de la participació de les famílies. Pel present estudi s'ha fet una selecció dels apartats de l'entrevista, el *focus group* i l'enquesta que tenen a veure amb l'objecte d'estudi d'aquest treball: la participació familiar.

Per un costat, les qüestions plantejades en els *focus group* i les preguntes de les entrevistes dirigides als directores, en relació a la participació familiar, han sigut les mateixes 4 -veieu l'annex A. Per altre costat, l'enquesta que s'ha fet arribar a les famílies, de format estructurat i composta per preguntes d'escala tipus *likert*, conté 11 preguntes relacionades amb la participació de les famílies -veieu l'annex A.

A partir de la revisió teòrica del present treball he elaborat una rúbrica -veieu annex B- per analitzar els moduladors "implicació" i "informació/consciència" acord amb els objectius del treball empíric. En les rúbriques es presenten els dos factors moduladors amb diferents indicadors a analitzar en cada un d'ells i amb tres graus de consecució: 1 (baixa), 2 (mitja) o 3 (alta).

5.3. Procediment

5.3.1. De recollida de dades

En primer lloc, l'entrevista s'ha realitzat individualment amb cada un dels directores de l'etapa en un despatx de les seves respectives escoles durant el mes de novembre del 2016. Sempre s'ha començat situant a l'entrevistat amb una lectura prèvia de la pauta

de preguntes proposades a seguir i especificant-li que en les respostes podia afegir aquella informació que cregués rellevant. Acte seguit, se'ls ha demanat el consentiment per enregistrar-los i s'ha iniciat l'entrevista. Les gravacions han sigut el mitjà que s'ha utilitzat per emmagatzemar les dades en aquests casos.

En segon lloc, per realitzar els 6 *focus group*, s'han creat grups tenint en compte l'escola de la que formen part els professors i el curs en el que tenen la tutoria, de manera que cada un dels grups que han participat estava format pels tutors dels mateix curs i del mateix centre per comprovar les diferents valoracions que fan de la mateixa experiència. Els diferents *focus group* han tingut lloc a les respectives escoles durant el mes de novembre del 2016. En aquest cas, també s'ha demanat el consentiment per enregistrar les entrevistes i s'han utilitzat les gravacions per emmagatzemar les dades.

Tant en les entrevistes com en els *focus group*, s'han proporcionat orientacions prèvies respecte els temes sobre els que ens agradaria que parlessin però se'ls ha donat llibertat per enfocar el discurs cap als aspectes que ells creguessin rellevants.

En tercer lloc, les enquestes s'han fet arribar a les famílies per correu electrònic la darrera setmana del curs 2015-2016. Són enquestes de google de manera que a mida que les famílies van contestant les dades es van emmagatzemant a Internet. En el correu s'hi adjunta el següent text: *"Tot i que fa uns dies veu rebre una enquesta de satisfacció que és comuna per a tota l'Escola, us demanem que, un cop acabada la nova etapa, ens ajudeu a completar l'avaluació dels impactes que la nova etapa està aconseguint a través d'una enquesta específica. Per a nosaltres és molt important conèixer la vostra opinió."*

5.3.2. D'anàlisi de dades

Per tal d'analitzar les dades s'ha seguit el següent procediment:

1. S'han relacionat les preguntes dels instruments amb els factors moduladors de la participació segons la informació que podien proporcionar. Per exemple: l'ítem *"Em sento implicat en el projecte de l'escola"* de l'enquesta es relaciona amb el modulador "Implicació"-veieu la taula de relació a l'annex C.
Al fer aquesta relació entre les preguntes i els moduladors s'ha detectat que no hi havia cap pregunta referent als moduladors "capacitat de decisió" i "compromís/responsabilitat". En conseqüència, s'ha hagut de centrar l'estudi en

els únics moduladors del que sí que s'ha recollit informació: "implicació" i "informació/consciència".

2. Els enunciats dels participants s'han classificat buidant en una taula totes les respostes dels professors -veieu annex D- i en una altra totes les dels directors -veieu annex E- tenint en compte el factor modulador al que fan referència.
3. Un cop distribuïts els enunciats en els dos factors moduladors s'ha analitzat el discurs dels participants a partir d'una rúbrica -aquest instrument l'he dissenyat jo expressament a partir de la revisió teòrica -veieu annex B. En les rúbriques es presenten els dos factors moduladors amb diferents indicadors a analitzar en cada un d'ells.
A l'annex F es pot consultar la rúbrica segons els testimonis dels professors i a l'annex G es pot consultar la rúbrica segons els testimonis dels directors. En aquestes respectives rúbriques es pot veure que s'ha valorat el grau de consecució de cada un dels indicadors -la consecució pot ser 1 (baixa), 2 (mitja) o 3 (alta)- ressaltant la casella en color verd. S'ha afegit una columna a la dreta amb els testimonis que permeten atribuir les valoracions a cada un dels indicadors.
4. S'han comparat les respostes de les famílies -veieu annex H-, professors i directors per treure conclusions sobre els factors moduladors i el tipus de participació que es possibilita en els centres educatius.

6. Resultats

Els resultats s'ofereixen en dos apartats -A) Implicació i B) Informació/consciència- que corresponen als dos factors moduladors analitzats. En cada un d'aquests apartats es comparen les respostes dels directors, professors i familiars en relació als mateixos indicadors.

A) Implicació

Per presentar els resultats de la implicació -dimensió afectiva que fa referència al grau en que les famílies se senten vinculades amb el centre- es proposen les següents subdimensions en consonància amb la teoria exposada: implicació de les famílies, actitud de l'escola envers la participació i equitat del projecte educatiu.

a) Implicació de les famílies

A continuació, s'exposa la informació recollida envers les ganes que tenen les famílies de participar, quantes d'elles participen i què els genera la seva participació.

En primer lloc, en general, els professors creuen que la majoria de les famílies no mostren ganes de participar. Els diferents testimonis que així ho demostres són: *“No veig unes famílies híperevocades, amb ganes de participar... emm... has d’estirar.”*; *“(...) tampoc sento que en algun moment que hàgim fet alguna convocatòria hàgim tingut un quòrum brutal eh”*; *“Els pares venen quan els hi demanem però no de manera espontània et diuen “jo podria venir per”. I a vegades és el que ens faltaria i d’ells no surt (...)”*; *“(fent referència a que les famílies no són proactives en participar) Bueno clar, és que la vida d’ells també és complicada. Els horaris són els que són.”*

No obstant, un dels directors veu la situació una mica més positiva i considera que bastantes famílies tenen ganes de participar: *“A través d’un formulari -que després al final és el de menys- et dic que puc demanar-te coses, que m’agradaria demanar-te coses i que si vols pots fer-ho, per tant, aquí ja ells superen aquesta barrera: “A pos això és possible?” Mentalment, allò dels marcs.”*, *“Tu li dius a una família que “sabem - a través del formulari aquell de competències i habilitats- que amb això teniu experiència o perquè és la vostra feina o perquè és el vostre hobby. Per què no us incorporeu a l’aula i ens ajudeu?”*, *“Es evident que ha d’haver-hi una voluntarietat de les famílies. Nosaltres proposem i obrim les portes. Però és que hi ha famílies, hi ha un tant per cent de famílies que nosaltres detectem que proposen coses i que abans no les proposaven: per participar o coses que podrien ser interessants.(...) ”*

I, finalment, quan els preguntem a les famílies les ganes que tenen de participar, el percentatge més elevat d’elles ens diu que se senten indiferents: un 41%. El 13’4% està molt d’acord en que tenen ganes, el 26’1% està d’acord, el 10’4% en desacord i el 9% molt en desacord.

En segon lloc, tot i mostrar més o menys interès, algunes famílies participen dins de les diferents possibilitats que se’ls ofereixen. Alguns professors afirmen: *“Però bueno, aquesta implicació (els pares en els projectes dins l’aula) és mínima també”, “(...) ve poca gent. Encara que la gent surt contenta. 10 -15 famílies, són els adeptes, els que no els caldria vindre, els que s’ho passen en gran quan venen allà. Saps?”*; *“Lo de les famílies (que participin) costa. Són agradables però no ha suposat un gran canvi, una gran millora.”*; *“Com a espectadors si però com a participants no. Com a espectadors estan encantats però a l’hora de participar costa més.”*; *“La participació de les famílies ha sigut molt puntual eh, (...). Respecte la participació, alguns professors exposen: “Aquest es un element (fent referència a la implicació de les famílies) que crec que hem millorat, que costa i que costarà. Primer perquè en les famílies tenim moltes coses: gent que és més reticent, gent que s’ho agafa amb por, gent que és*

supermotivada i estaria aquí cada dia...vull dir, que tenim una mica de tot.”, “Si que intentem que almenys cada any un parell de visites de pares les haguem tingut.”, “Un altre element és les mostres de projectes. Fem un projecte, un producte que volem ensenyar i diem “famílies veniu!” i la resposta acostuma a ser bastant bona. (...)”.

Tanmateix, en l'enquesta distribuïda a les famílies hi ha un anunciat en el que es demana que responguin només aquelles famílies que han participat com a experts durant aquests dos anys. Han respost 37 de les 140 famílies, és a dir, un 26'43% de les famílies que han respost l'enquesta afirma haver participat.

D'aquestes 37 famílies, un 16'2% està molt d'acord en que participar com a expert l'ha fet sentir més implicat en l'aprenentatge del seu fill, un 27% està d'acord, un 37'8% se sent indiferent, un 2'7% està en desacord i un 16'2% molt en desacord. Cal afegir que totes les famílies també valoren com la mostra del CREA⁴ els ha fet sentir més participats de l'aprenentatge del seu fill: 21'5% molt d'acord, 40% acord, 26'9% indiferents, 8'5% desacord i 3'1% molt en desacord.

A més a més, el 57% de les famílies se sent implicat en el projecte educatiu de l'escola, mentre que el 25'2% se sent indiferent, el 11'9% està en desacord amb que se senten implicats i el 5'9% molt en desacord.

b) Actitud de l'escola envers la participació

Tant el professorat com els directors defensen que la participació de les famílies en l'escola és important pel desenvolupament i aprenentatge dels alumnes. Els professors aporten: “(...) *deu ni do en el que hem guanyat. (perquè les famílies entren a les classes)*”, “*És que sinó passa allò de que els deixen a l'escola, quatre parets, i no sé què passa a dins i surt el meu fill o filla al cap de sis o vuit hores i surt al món exterior. I són com dos mons aïllats, no? (fent referència a que recolza la participació de les famílies)*”, “*Implicació de les famílies és fantàstic si aconseguim que s'impliquin en venir un expert a fer una xerrada, venir a fer un tastet, venir a comprovar si els prototips eren bons o no a l'exposició... Fantàstic, fantàstic tot i que encara podria ser millor.*” “*Als nens, veure com els pares venen a veure les feines els encanta. Ja ho fan molt millor només perquè saben que vindran*”, “*La veritat és que als nens els agrada molt, quan ha vingut alguna família han estat encantats*”, “*El fet de que entrin i participin provoca que ens relacionem més, que ens coneguem més: amb els aspectes positius per reforçar-los i amb aquells aspectes que potser no els agradarà tant. Serà bo que et facin feedback ells també per anar millorant.*” i “*Hi ha nens que necessiten*

⁴ Projecte que realitzen els alumnes i culmina amb una exposició d'allò que han creat on el públic són les famílies.

suport i com tenim molt contacte amb les famílies nosaltres també els podem ajudar des d'aquí". Els directors demostren el seu recolzament cap a la participació de les famílies quan afirmen: "Aquest element de les famílies interactuant amb els alumnes a l'aula, interactuant amb els docents a l'aula, jo crec que també té molta potència. Jo crec que és un element a tenir molt en compte, eh?. Segurament li podrem donar més intensitat en el futur, però no podem seguir fent sense les famílies", "Quan venen estan molt satisfetes i és molt positiu. L'altre dia va venir una ginecòloga a fer una xerrada (...) i quan ve una mare a parlar és com "buah que bé, no?". Els encanta i les famílies ho agraeixen molt i nosaltres també. També ens serveix per aprendre a nosaltres", "Els casos en que hem aconseguit que vinguessin (les famílies) i hem fet activitats, el nen s'ha sentit molt bé de que el seu pare fes això. Potser ha tingut una mica de vergonyeta però orgullosos sí" i "(...) Home, pos està molt bé veure el pare així (com a professional). Això ajuda a nivell familiar també."

Tot i que la gran majoria de professors recolzen la participació de les famílies, algun dels testimonis afirma que poden suposar una interferència en la seva tasca professional: *"T'envien correus (fent referència a les famílies) "llegeix-te aquest article que t'anirà molt bé" (imitant a un familiar amb to burleta)... som diàfans i potser no caldria tant.", "Crec que hauries d'avaluar les llengües així, així i així (fent veure que és un familiar)" Carai, quin coneixement més ampli que tens de totes les matèries... (to irònic)" i "Te tenen molt aprecí (els alumnes en el professor), és evident, perquè passem moltíssimes hores junts. No? I llavors, els pares hi ha hagut un moment que a vegades se pensen que tu pots solucionar coses que passen sopant el dissabte (...). Els pares et demanen cada vegada més."*

La interferència que creuen que poden suposar no és l'únic problema ni el principal. Els professors creuen que no està ben dissenyat el model de participació i que tenen pocs recursos per potenciar la implicació de les famílies en l'escola. Per un costat, els testimonis en relació al disseny són els següents: *"S'ha de buscar en quin nivell de participació, com es participa. Tenim molt camí encara per recórrer en aquest aspecte. Jo crec que la primera fase és que es facin més presents, encara que sigui com espectadors, i anem per bon camí. Ho hem complet bastant. I ara lo altre...doncs poc a poc.", "Hem d'anar trobant les formules, s'ha de pensar tot molt i potser podria haver-hi alguna comissió de dir... bueno volem apostar per això? sí. Com ho fem? En quins projectes? En quins moments? Per què? ... Jo penso que és molt enriquidor" i "Potser ens ha costat a nosaltres trobar en quin moment podrien venir a donar un cop de mà. Perquè hi ha un qüestionari, a nivell de família, que està fet amb els peus i allà no et dóna informació de quines habilitats tenen, no de quin ofici, de quines habilitats*

podrien venir a ensenyar. Els pares no saben explicar-se perquè la eina no és prou bona.” Per altre costat, les aportacions dels professors que fan referència a les poques eines de les que disposen per implicar a les famílies en l’escola són: “Per tant hem de mirar com podem fer realment que els pares ajudin als nens. Que potser tampoc ho tenim molt clar nosaltres...Quin és el rol de les famílies? A mi em pregunten (...) i jo no sé si els estic dient el que toca o no. Estic dient el que jo crec però ningú m’ha dit quin és el rol de les famílies realment.” i “Hauríem de mirar quin és el paper que tenen les famílies i que ens el comuniquin. Quines possibilitats té una família per ajudar a un nen? Això és algo que no tenim molt clar tampoc nosaltres. Tenim intuïcions i les anem posant en pràctica però tampoc sabem si ens n’estem ensortint bé al final”, “Ja anirem fent i anirem aprenent i anirem incorporant-los...suposo que això també dependrà d’anys”, “Nosaltres tenim el rol de buscar les famílies quan necessitem a algú, algun recurs sobre algun tema... no? Tenim el llistat de les professions”, “(fent referència a la participació de les famílies dins l’aula) El problema és que tenim uns projectes molt tancats. Molts projecte, poc temps i anem així (gest d’estar amb l’aigua al coll). I llavors clar, si comences a posar moltes intervencions de pares o moltes intervencions externes, pos clar, tot s’allarga molt en el temps. El tema temps és un tema molt important.”

Quant a la visió dels directors respecte el disseny, ens diuen: “Segur que hi ha altres maneres d’involucrar-los més i millor” i “Hem de ser conscients del moment en el que estem. Dos anys i quart. (...) Que hi hagi temes que hàgim d’anar millorant és completament normal. Hem d’estar relativament tranquils i veure que amb això, amb el que ens trobem, és la nostra feina.” Afegir que en relació a les eines i recursos per implicar a les famílies afirmen: “Segur que hi ha altres maneres d’involucrar-los més i millor” i “On tenim més dificultat és en veure, en les famílies, en què ens poden ajudar. Això és un procés que hem de fer. I francament, tampoc és on hem ficat tota la nostra energia.”

L’últim aspecte de l’actitud del personal de l’escola que pot condicionar la implicació de les famílies és els judicis que fan d’elles segons els resultats o les actituds dels seus fills. Els professors ho demostren quan diuen: “Tenim unes famílies que de vegades no acompanyen” i “Si tu has tingut un germà que ara fa batxillerat i el vas tenir quan feies 3r de primària amb el mètode antic, ara tens el germà petit i veus lo mateix. La mateixa interacció familiar, saps?”. I els directors afirmen: “Suposo que si passa això altre (fent referència a que els infants no vulguin que els seus pares participin a l’escola) el filtre ja està a casa.” i “No el cent per cent de les famílies, a lo millor pel seu preconcepte d’educació, estan encantats de la vida”.

c) Equitat del projecte educatiu

A continuació es mostren els recursos amb els que compta el centre per donar suport a les famílies i la igualtat o desigualtat de les condicions que s'estableixen per participar.

Els professors mostren dubtes a l'hora de donar suport a aquelles famílies que els hi demanen per poder contribuir i implicar-se en el procés d'ensenyament i aprenentatge dels seus fills: *"(...) Quin és el rol de les famílies? A mi em pregunten (...) i jo no sé si els estic dient el que toca o no. Estic dient el que jo crec però ningú m'ha dit quin és el rol de les famílies realment."* *"Hauríem de mirar quin és el paper que tenen les famílies i que ens el comuniquin. Quines possibilitats té una família per ajudar a un nen? Això és algo que no tenim molt clar tampoc nosaltres. Tenim intuïcions i les anem posant en pràctica però tampoc sabem si ens n'estem en sortint bé al final".*

Els directors relaten iniciatives que han emprès per oferir suport a les famílies en general però no fan referència a cap actuació en famílies en particular: *"Hem intentat que sigui una escola on tothom tingui cabuda, evidentment les famílies. A part d'això se les ha d'acompanyar molt o se les ha hagut d'acompanyar molt en aquesta experiència ja sigui a través dels tastets⁵, no? o ja sigui també a través d'activitats d'aula. I jo crec que aquí està el salt."*

El nou sistema pedagògic ofereix la possibilitat de que les famílies puguin entrar a les aules en funció de la seva expertesa, és a dir, entren aquelles que compleixen els requisits que els professionals estableixen segons les necessitats del projecte. En els següents testimonis es veu la cabuda que tenen les famílies en el disseny plantejat de participació. Els professors diuen: *"Això dels experts no ho hem aconseguit mai, com a mínim a 1r d'ESO. També perquè costa: no és fàcil tenir un expert de geologia. Vull dir, potser en un altre lloc si però en el nostre barri no tenim molts experts de coses."*, *"No hem pogut demanar-los ajuda amb les feines. Jo ho vaig intentar (...) però primer necessites que el projecte necessiti un expert -que són pocs els que ho necessiten- i després que l'expert coincideixi en que sigui algun pare. La veritat és que no és fàcil."*

Els directors, sobre aquest aspecte, relaten: *"On tenim més dificultat és en veure, en les famílies, en què ens poden ajudar. Això és un procés que hem de fer. I francament, tampoc és on hem ficat tota la nostra energia."* Destaca el relat d'un dels directors en concret que és ferm defensor del disseny dels experts: *"Però clar, els hi demanes sobre la seva expertesa i clar, a vegades els alumnes descobreixen el seu pare com a*

⁵ Sessions dinamitzades per professors i dirigides a les famílies amb la finalitat de donar a conèixer el projecte educatiu.

expert en alguna cosa que clar, ells el viuen com a pare no com a professional (...)", "(fent el discurs com si fos un pare) (...) un professional que treballo a la universitat, que creo molècules en tres dimensions i faig uns hologrames xulíssims que no li he ensenyat mai al meu fill i, de cop i volta, hi ha un projecte de ciències a segon de la ESO i vinc a l'escola i monto el cacharro i tal. I la filla "carai tu el meu pare si que en sap d'això...i els meus companys li pregunten (...) i els meu pare respon" Home, pos està molt bé veure el pare així. Això ajuda a nivell familiar també."

B) Informació/Consciència

En primer lloc, els directors i professors exposen la valoració que fan envers els canals de comunicació físics i virtuals.

D'una banda, els directors de l'etapa afirmen que els moments en que s'estableix contacte físic amb les famílies són diversos i variats. També consideren que aquest intercanvi d'informació, fruit de les trobades que es proposen al llarg del curs, genera beneficis en la relació i el vincle dels implicats. Així ho relaten: *"La relació del docent amb les famílies també deixa de ser aquella trobada anual i comparteixes altres moments. Hi ha com una major naturalitat i m'agradaria entendre que hi ha una major confiança en aquesta línia."*

D'altra banda, els professors destaquen que tan ells com les famílies són molts accessibles via mitjans virtuals per poder realitzar intercanvis d'informació quan sigui necessari. Valoren aquesta possibilitat de contacte com quelcom positiu per les famílies: *"Ara el contacte amb els pares és molt directe. No dic que sigui normal però si que és veritat que ara tens correus. Lo que necessitin saben que es poden adreçar. Ells ho viuen com algo molt positiu";* i també, com a quelcom positiu per a ells: *"Aquí la NEI ha fet una aposta tecnològica que ens ha ajudat molt. La comunicació via blog, via correu...ha fet aquí una aposta (...)."*

En segon lloc, existeixen diferents eines per poder realitzar intercanvis d'informació. Els implicats en l'estudi ens comuniquen el coneixement que es té d'elles i com valoren l'ús que se'n fa.

En relació al coneixement de les eines, els professors i directors afirmen que les famílies no tenen un bon coneixement i domini de les eines que se'ls proporciona per informar-se i comunicar-se. Ho expressen així: *"És algo que hem de revisar. Els pares*

no tenen excés a les sides⁶ dels projectes i s'ha d'educar una mica als alumnes perquè entrin i els ensenyin. Abans es pares podien agafar els llibres (...) però ara no perquè és una side, algo misterioso. Els costa molt.”; “Els parles (referint-se als pares) del blog, la net, el side, del formulari de participació de famílies, de les guies, de l'agenda...aaaag! “però què m'estàs explicant a principis de setembre què he de fer?” Això els ve gran.” i, “Que a vegades les famílies et diuen “No sabem què esteu treballant” i els hi dius: pos mira el blog!”.

Tots afirmen que mitjançant aquestes eines de seguiment les famílies coneixen alguns aspectes, però no tots, del projecte educatiu. Els professors exposen: “Els tastets van molt bé perquè els pares sàpiguen què estem fent i com ho treballem (...)”; “La relació amb les famílies aquests tres anys ha estat lògicament marcada per el dubte. (...) És lògic, és normal perquè no tenen coneixement (del nou model pedagògic)” i, “Els pares van molt perduts i a les entrevistes amb pares et deien: és que no sé ni què està fent el meu nen. No saben com treballem i els tastets van molt bé perquè ho entenguin.” Els directores, envers com veuen ells que els mitjans faciliten el coneixement de les famílies sobre el projecte, diuen: “(...) a les famílies hi ha hagut un punt d'inquietud. Saps? Perquè diuen “Sé que fa un projecte i sé que fa coses però com puc saber què és el que fa?” Ens ho pregunten moltes vegades.” I, finalment, les famílies valoren l'efectivitat dels diferents mitjans -reunions de pares, tastets, blog i guies-: el 31'9% estan molt d'acord i el 36'2% estan d'acord en que les reunions de pares faciliten la comprensió del projecte. Paral·lelament, un 55,3% (suma dels que estan molt d'acord i d'acord) creu que el “tastet” els implica més en el projecte educatiu. També, un 49'6% de les famílies creu que el blog és útil per informar-se de les activitats al llarg del curs, no obstant, un 25'2% es posiciona indiferent i un 20'1% exposa estar en desacord amb tal afirmació. En últim lloc, un 53'7% de les famílies considera que les guies dels projectes són una bona eina per conèixer el procés d'aprenentatge dels seus fills. un 26'1% es posicionen indiferentment i un 15'2% estan en desacord.

En consonància amb el desconeixement d'alguns aspectes del projecte educatiu, s'identifiquen dificultats per tal que les famílies puguin fer el seguiment i l'acompanyament dels infants. Els professors destaquen que les famílies no tenen suficient coneixement: “Molts pares es queixen pel tema dels deures i tot això (...) creuen que no han de fer res.” Els directores consideren que potser no se senten preparades: “Les famílies han hagut de fer un canvi de xip també molt important. En el tema dels deures, en el tema del seguiment de l'alumne...han hagut de fer un canvi de

⁶ Espais a internet on els alumnes tenen tots els recursos que s'han utilitzat i creat per treballar en un projecte determinat.

xip molt important.”, “Jo crec que si els preguntes a la família si tenen més control sobre l’aprenentatge del seu fill et diran que tenien més control abans però perquè era més senzill i ara és més complexe”. A sobre, tampoc consideren que estiguin plenament disposats: “Les famílies tenen un discurs de “jo vull saber-ho tot, vull participar, et vull ajudar...” i al final és “bueno jo treballo i no m’ho puc mirar massa” . També tenen una realitat les famílies...però en la mesura que les puguem integrar, perfecte.”

Quan preguntem a les famílies el grau d’acord amb la següent afirmació “La informació al llarg del curs sobre les activitats realitzades m’ha facilitat el seu seguiment i comprensió” el 12’3% estan molt d’acord, el 37’7 acord, el 27’5% indiferents, el 14’5% en desacord i el 8% molt en desacord.

En tercer lloc, en referència a l’ús que es fa dels mitjans dels que disposen, professors i directors coincideixen en que el traspàs de comunicació es bidireccional només en alguns dels mitjans. En aquest testimoni es veu el caràcter bidireccional dels mitjans: *“Ell (referint-se a l’alumne) sap que tu i el pare esteu connectats. Sabem el que passa i ho sabem els dos, tant per lo bo com per lo dolent.”* I en aquest altre el unidireccional: *“Hi ha un dels punts que tenim bastant fluixos que és la comunicació que fem via blog. Un blog que els professors fem i on les famílies poden entrar per veure què és el que estem treballant.(...)”*.

Tot i així, professors i famílies defensen que la comunicació és eficaç: *“facilita la comunicació (fent referència al contacte on-line), amb els seus punts també segurament millorables i negatius però guanyes una eficàcia...”* encara que alguns professors consideren que no sempre és pertinent -idea que no comparteixen els directors, que pensen que sí que ho és-: *“La setmana passada, a la una de la nit: un correu perquè s’havien enfadat. A veure si dilluns jo podia parlar amb la nena perquè s’havien enfadat sopant a casa. (...) A la una de la matinada, sí sí”; “T’envien correus (les famílies): llegeix-te aquest article que t’anirà molt bé (imitant a un familiar amb to burleta)... som diàfans i potser no caldria tant.”*

7. Discussió

A) Implicació

Sembla que les famílies no mostren gaires ganes de participar, així ho afirmen elles i ho detecten els professors, tot i que, algun director les percebi més motivades. Sabem

que les ganes de participar és relacionen positivament amb la percepció de que el projecte es relaciona amb un mateix (Novella, 2008) i que, perquè totes sentin com a seu el projecte se'ls ha d'oferir a totes les mateixes possibilitats (criteri d'equitat) i és necessària una actitud favorable a la participació. El problema de la falta de ganes detectada resideix en que no es compleixen aquests dos requisits tal i com ho defensaré a continuació.

Per un costat, es proposa que les famílies participin segons la seva expertesa, fent que en les escoles de barris més humils arribin a afirmar que no han pogut convidar mai a participar cap pare perquè en el seu barri, per exemple, no hi ha geòlegs. I, en conseqüència, s'estan oferint menys possibilitats a les famílies desfavorides -un col·lectiu que d'entrada ja podria mostrar menys implicació (Egido, 2014)- perquè no se les considera expertes. Cal afegir que, establir de requisit de participació la condició d'expertesa posa en dubte la qualitat d'aquest sistema educatiu perquè discrimina unes famílies menys titulades respecte a les altres amb més estudis. Per tant, en aquest cas, no es compleixen criteris d'equitat que són indispensables per la qualitat del sistema (Font, 2016). D'aquesta manera, no ens estranya que les famílies no sentin seu el projecte perquè moltes no hi tenen cabuda i, per tant, és normal que no tinguin ganes de participar-hi.

I en referència al tema de l'expertesa: és per la condició d'experts que resulten importants les famílies? Si necessitem una exposició d'un geòleg no la podria fer qualsevol geòleg? Certament, és més fàcil establir contacte amb un familiar que amb un desconegut i, segurament, hi haurà més confiança per fer-li la petició i que se senti còmode per venir al centre. Però, quan al que ens pugui explicar no canviarà un geòleg d'un altre.

Si les famílies resulten importants en el sistema educatiu és precisament per la seva condició de família, per tant, és necessari que quan participin ho facin en condició de família. És a dir, el valor d'una família en el centre educatiu rau en que és un dels contextos principals de desenvolupament de l'infant juntament en l'escola i que, per tant, és vital establir entre els dos criteris de responsabilitat compartida (Epstein, 2011).

Els professors i directors -tret d'un, que és ferm defensor tal i com hem vist als resultats- ja detecten que hi ha problemes amb aquest disseny de participació. Afirmen que no tenen clar com poden incloure a les famílies i que els genera dubtes pensar quines possibilitats té una família per ajudar al seu fill - és la percepció de falta d'eines de la que ens parlen Giró i Andrés, 2016). Fins i tot, un director en to reflexiu

afirma que ha d'haver alguna forma d'implicar-les més i millor. I està en el cert. Segons la teoria exposada, si volem generar més implicació el que cal és fer sentir a les famílies més seu el projecte i, per tant, s'han d'oferir possibilitats de decidir i incidir en ell. És a dir, hem de fer que les famílies puguin desenvolupar una participació projectiva o metaparticipació (Novella, 2008).

És també conegut que com més receptives siguin les actituds del professorat i més recolzament rebin les famílies, més altra serà la seva implicació (Vigo, Dieste i Juelve, 2016). L'aspecte positiu és que tan el professorat com els directors consideren que la participació de les famílies és un factor important en el desenvolupament i aprenentatge dels alumnes i la recolzen. L'aspecte negatiu és que alguns professors, un parell de casos puntuals, perceben la participació de les famílies com un obstacle en la seva feina -així ho demostrava una professora irritada perquè un pare li enviava un article que li semblava que li podia interessar. Que els professors acceptin i promoguin la participació de les famílies serà determinant per les ganes d'implicar-se que elles puguin mostrar.

Tot i les ganes que el disseny proposat pel sistema educatiu pugui generar, algunes famílies participen i en això estan d'acord tots perquè és un fet bastant objectiu donat que es basen en el recompte de la gent que fa acte de presència. Però, tot i que participin, un 56,7% de les famílies afirma que no se sent implicat en l'aprenentatge del seu fill quan participa. Aquesta afirmació pot venir donada pel tipus de participació que se'ls ofereix des del centre. Considero que el problema rau en el tipus de participació perquè es proposa a les famílies que assisteixin unes activitats en les que no poden decidir ni incidir, on el rol que tenen és de espectadors (en les exposicions, mostres o reunions) o d'executants d'una activitat organitzada externament (ponència com a experts). És a dir, s'ofereix a les famílies una participació simple que, lluny de la real, no permet que els participants sentin que la seva actuació generi canvis en el projecte o activitat perquè realment no ho fan (Novella, 2008).

A més a més, el 57% de les famílies afirma que se sent implicada en el projecte educatiu de l'escola. El percentatge és més elevat que el de famílies que se senten implicades en el projecte educatiu del seu fill. Per poder donar una explicació a aquest percentatge més elevat seria interessant tenir informació sobre els espais que ofereix el centre per participar i la corresponsabilitat -els dos factors moduladors que no hem pogut incloure a l'estudi. Tot i així, podríem hipotetitzar, per si es decidís ampliar l'estudi, que hi ha més famílies que se senten implicades en el projecte del centre perquè en ell tenen més capacitat de decidir o incidir.

B) Informació/Consciència

Amb la reforma del model pedagògic, aquesta corporació d'escoles ha fet un gran avanç amb els canals de comunicació. Tothom coincideix en que el contacte que els permeten establir ara és molt eficaç. Ara disposen de moltes eines per compartir informació: reunions, tastets, sides, guies, blog... El problema d'aquestes escoles no està en la falta d'eines sinó en el coneixement que es té d'elles.

Novella (2008) exposa que un factor modulador de la participació és el grau de consciència que les famílies tenen de les activitats i la qualitat i quantitat d'informació. D'aquesta manera, podríem pensar que la falta de consciència o d'informació està afectant la participació de les famílies.

Tant els professors com els directores consideren que les famílies no tenen un bon coneixement de les eines com per fer-ne l'ús que se n'espera. Afirmen que els pares sovint els plantegen dubtes relacionats amb com es poden informar sobre aspectes que estan al seu abast en les eines que els proporcionen.

Comprovem que les famílies també manifesten problemes per informar-se donat que se'ls ha preguntat per les diferents eines i, en totes elles, vora el 50% ha considerat que no els serveixen per conèixer el procés d'aprenentatge dels seus fills o que no són útils per informar-se o que no faciliten la comprensió del projecte. Aleshores, podem afirmar que hi ha un cert desconeixement del projecte per part de les famílies. Òbviament, al tenir menys consciència del que passa serà més complicat que participin.

Un altre aspecte interessant a tenir en compte és la bidireccionalitat de les eines (Macià 2016). Si les eines són bidireccionals significa que se'ls ofereix a les famílies possibilitats de participar, si només són un canal on l'emissor és l'escola i el receptor són les famílies la seva participació queda anul·lada. Per les aportacions dels participants podem deduir que la majoria d'eines són de caràcter informatiu i unidireccional. Si les famílies tinguessin possibilitat d'incidir o decidir per mitjà d'aquestes eines, com per exemple el blog, estaríem oferint formes de participació més autèntiques.

8. Conclusions

La primera conclusió a la que es pot arribar és que en aquestes tres escoles de la corporació hi ha una bona predisposició per la participació familiar -les excepcions són casos puntuals-, tret que afavoreix que les famílies puguin participar.

En segon lloc, s'associa la participació amb l'expertesa i la presència física de les famílies a l'aula. Per tant, proposen activitats en les que les famílies han d'assistir a observar o a fer xerrades, sent ambdós casos de participació simbòlica. Seria necessari reconceptualitzar la participació per poder tornar a dissenyar les activitats que es proposen.

I això ens porta a la tercera conclusió: El fet de proposar activitats de participació simbòlica genera que les famílies no se sentin implicades en el projecte perquè no tenen possibilitats de decidir ni de incidir. Si realment volen famílies que participin han d'oferir possibilitats reals perquè ho facin.

En quart lloc, les famílies tenen poca consciència del projecte perquè els falta coneixement de les eines de les que disposen i difícilment des de la ignorància sorgiran ganes d'intervenir. Necessitem famílies informades. És necessari oferir algun suport que permeti a les famílies generar l'aprenentatge que necessiten sobre els eines i que enforteixi la bidireccionalitat en aquestes.

PART III: PROPOSTA D'INTERVENCIÓ

La proposta d'intervenció consta de dues accions: la creació d'un espai virtual per l'aprenentatge i participació de les famílies i el treball del concepte de participació amb els professionals del centre.

9. Creació d'un espai virtual per l'aprenentatge i la participació de les famílies

Aquesta proposta neix de les següents problemàtiques detectades:

- Les famílies no tenen coneixement de les eines de les que disposen per comunicar-se.
- No es proporcionen modalitats de participació on les famílies puguin incidir o decidir sobre el projecte educatiu o el procés d'aprenentatge dels infants.

Objectius de la proposta:

- Crear un espai d'aprenentatge virtual, un espai on les famílies disposin de recursos i puguin donar i rebre suport per aprendre a utilitzar les eines que se'ls ofereixen per estar informats.
- Oferir un espai on les famílies puguin fer propostes, donar opinions i decidir aspectes relacionats amb l'educació del seus fills.

Requisits de l'espai virtual:

- Serà necessari un apartat on es descriguin els mitjans pels que es pot establir comunicació i les funcions de cada un d'ells. Es definiran els tastets, el blog, els sides, les guies, les tutories individuals, les reunions de famílies i els correus.
- S'oferiran recursos a mode de tutorials on s'ensenyi a utilitzar les eines d'informació de les que disposen les famílies. Per exemple: es pot penjar un vídeo on es mostri a les famílies a on del *blog* hem de buscar una determinada informació.
- Destinar una secció a dubtes freqüents on d'entrada ja es redactin els usuals, per exemple "Com puc saber què està treballant el meu/meva fill/a?".
- Crear un fòrum per tal que les famílies es puguin oferir suport i que aquelles que no sàpiguen com resoldre algun dubte comptin amb l'ajuda de les altres. Un espai on uns i altres s'ajudin a aprendre.
- Oferir possibilitats a les famílies per què puguin decidir i incidir en l'aprenentatge dels seus fills mitjançant la participació virtual. Per exemple: l'alumnat podria plantejar en el *blog* un repte que ha d'assolir i demanar a les famílies propostes o suggeriments per fer-ho. D'aquesta manera s'afavoriria a l'activitat conjunta a partir de les aportacions de les famílies i les de l'alumnat per donar fruit a un projecte nou dissenyat entre tots.
- Seria necessari establir allò que es considera pertinent en la participació per tal d'assegurar que famílies, alumnes i docents comparteixen el mateix significat.

10. Reconceptualitzar la participació amb els professionals dels centres

Aquesta proposta neix de les següents problemàtiques detectades:

- Les propostes de participació que s'oferixen a les famílies són del tipus "participació simbòlica".
- Els professionals del centre afirmen que els falten eines per implicar a les famílies.

Objectius de la proposta:

- Establir una definició de participació elaborada i compartida per tots els professionals del centre.
- Fer possible que els professionals del centre disposin del coneixement necessari per poder fer partícips a les famílies.

Requisits per la reconceptualització:

- Caldria fer una posada en comú per tal de veure les concepcions que els professionals dels centres tenen de la participació de les famílies. Si no es pot treballar amb tots potser seria interessant tenir els directors d'etapa i algun representat de cada curs amb la funció de vetllar per la participació familiar.
- Es podrien mostrar diferents exemples de participació per tal de que identifiquessin les característiques de cada situació.
- Es proposarien un parell de lectures on s'exposen els tipus de participació amb els seus graus de complexitat i els seus factors moduladors.
- S'articularia una activitat centrada en un debat sobre com es tenen en compte els factors moduladors en les escoles de les que formen part i quins tipus de participació possibiliten els centres.
- Seguidament, s'hauria d'establir un significat compartit de la participació significativa de les famílies en el centre educatiu.
- Acte seguit es podria treballar per escoles. Cada equip, compostat pels membres del mateix centre, podria fer una proposta de millora respecte la participació familiar que ofereixen. Es podria fer una posada en comú per obtenir feedback dels altres participants i redefinir la proposta.
- Es podria valorar si alguna de les propostes -o totes- resulten interessants per la xarxa d'escoles i, en conseqüència, es podrien implementar a tots els centres de la corporació.
- Es definarien els indicadors que s'utilitzarien per comprovar si les propostes estan assolint els objectius prefixats. I es pactarà la data en que es farà la avaluació per seguir ajustant les propostes.

Limitacions

En aquest treball s'han utilitzat instruments dissenyats per la mateixa institució que ha dut a terme la innovació educativa. El fet d'haver d'utilitzar uns instruments ja dissenyats té unes limitacions evidents, no he pogut analitzar totes les dimensions que sabem que teòricament tenen a veure amb la participació de les famílies, així doncs, les dimensions "capacitat de decisió" i "compromís/responsabilitat" no s'han pogut explorar. La meua proposta d'intervenció s'ha realitzat a partir dels resultats obtinguts amb els instruments que he exposat. Però, si es volgués completar el present estudi seria interessant poder crear un instrument que ens permetés obtenir les dades necessàries de tots els factors moduladors de la participació.

Un altre aspecte que considerem una limitació té a veure amb l'instrument de l'enquesta a les famílies. Mentre els professors i els directors han pogut donar explicacions de les seves percepcions mitjançant els *focus group* o les entrevistes. L'enquesta ha permès que les famílies puntuessin uns enunciats però no coneixem les raons de les seves posicions. És cert que l'enquesta és d'utilitat per ser distribuïda i poder obtenir una mostra suficientment representativa però potser, si es volgués aprofundir en les dades es podria buscar un instrument diferent.

Referències

- Barron, B. (2006). Interest and self-sustained learning as catalysts of development: A learning ecology perspective. *Human Development*, 49(4), 193–224.
- Bolívar, A. (2006): Familia y escuela: dos mundos llamados a trabajar en común. *Revista de Educación*, 339, 119-146
- Bronfenbrenner, U. (1987). *La ecología del desarrollo humano*. Barcelona: Paidós
- Castells, M. (1997). *La era de la información. Economía, Sociedad y Cultura. Vol. 1. La Sociedad red*. Madrid: Alianza.
- Challenging ethnocentric literacy practices; (Re) Positioning home literacies in a Head Start classroom. *Research in Teaching of English*, 45(2), 150–178
- Coll, C. (2013a). El currículo escolar en el marco de la nueva ecología del aprendizaje. *Aula* 219,31-36.
- Coll, C. (2013b). La educación formal en la nueva ecología del aprendizaje: tendencias, retos y agenda de investigación. In J. Rodríguez (Ed.), *Aprendizaje y educación en la sociedad digital*. (pp. 156–170). Barcelona: Universitat de Barcelona.
- Coll, C. (2004). Las comunidades de aprendizaje. Nuevos horizontes para la investigación y la intervención en psicología de la educación. *In IV Congreso Internacional de Psicología y Educación*, Almería (Vol. 30). CONF.
- Coll, C., Mauri, T. y Rochera, M. J. (2012). La práctica de evaluación como contexto para aprender a ser un aprendiz competente. *Revista de curriculum y formación del profesorado*, 16 (1), 49-59.
- Comisión Europea (2000). Informe europeo sobre la calidad de la educación escolar. Dieciséis indicadores de calidad. *Revista Española de educación comparada*, 6, 389-394.
- Crozier, G. (2012). *Researching parent-school relationships*. London: British Educational Research Association.
- Egido, I. (2014) marcos normativos de la participación de las familias en los sistemas educativos europeos. Una visión comparada. En Ministerio de Educación, Cultura y Deporte (Ed.), *La participación de las familias en la educación escolar* (pp. 35-56). Madrid: Secretaría general técnica.

Epstein, J.L. (2011). *School, Family and Community Partnerships. Preparing Educators and Improving Schools*. Philadelphia: WESTVIEW Press.

Font, L. (2016). *Els pilars del sistema educatiu*. Barcelona: Consell escolar de Catalunya.

Garreta, J. (2014): La participación de las familias en la escuela: una cuestión pendiente, Documentación, Social. *Revista de estudios sociales y sociología aplicada*, 71, 101-124.

Garreta, J. (2015). La comunicación familia-escuela en Educación Infantil y Primaria. *RASE*, 1 (8), 71 -85.

Garreta, J. (dir.), Llevot, N. i Bernad, O. (2011): *La relació família d'origen immigrat i escola primària de Catalunya*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.

Garreta, J. y Llevot, N. (2007). La relación familia-escuela: ¿una cuestión pendiente? En Garreta, J. (Ed.), *La relación familia-escuela* (pp. 9-12). Lleida: Edicions de la universitat de Lleida.

Gillanders, C., McKinney, M., & Ritchie, S. (2012). What Kind of School Would You Like for Your Children? Exploring Minority Mothers' Beliefs to Promote Home-School Partnerships. *Early Childhood Education Journal*, 40(5), 285–294

Giró, J. y Andrés, S. (2016). Instalados en la queja: El profesorado ante la participación de las familias en las escuelas. *RASE* 3 (9), 334 - 345. doi: 10.7203/RASE.9.3.8982

Llevot, N. y Bernard, O. (2015): La participación de las familias en la escuela: factores clave, *RASE. Revista de la Asociación de Sociología de la Educación*, 8 (1) 57-70.

Macià, M. (2016). La comunicación familia-escuela: el uso de las TIC en los centros de primaria. *Revista Electrónica Interuniversitaria de Formación del Profesorado*, 19 (1), 73-83.

Matín, E., Río, M. y Carvajal, P. (2014). Prácticas de socialización y relaciones con la escolaridad de las familias más alejadas de la norma escolar. *RASE* 2 (7), 429 - 448.

Montañés, J. (2007). La participación de las madre y padres en los centros escolares. En Garreta, J. (Ed.), *La relación familia-escuela* (pp. 61-73). Lleida: Edicions de la universitat de Lleida.

Novella, A. (2008). Formas de participación infantil: la concreción de un derecho. *Educación social* 38, 77- 93.

Pedró, F. (2016). *El centre educatiu*. Barcelona: Consell escolar de Catalunya.

Reynolds, J. (2005). *Parents' involvement in their children's learning and schools. How should their responsibilities relate to the role of the state?* London: Family and Parenting Institute.

Reparaz, C. y Naval, C. (2014) Bases conceptuales de la participación de las familias. En Ministerio de Educación, Cultura y Deporte (Ed.), *La participación de las familias en la educación escolar* (pp. 21-34). Madrid: Secretaría general técnica.

Rujas, J. (2016). Cómo juzga la escuela a las familias. *RASE*, 3 (9), 385 - 396. doi: 10.7203/RASE.9.3.8986

Sarramona, J. y Rodríguez, T. (2010). Participación y calidad de educación. *Aula Abierta*, 38 (1), 3 -14.

Tharp, R. G., Estrada, P., Stoll Dalton, S. & Yamauchi, L. A. (2002). *Transformar la enseñanza. Excelencia, equidad, inclusión y armonía en las aulas y las escuelas*. Barcelona: Paidós.

Trilla, J. i Novella, A. (2001). Educación y participación social de la infancia. *Revista Iberoamericana*, 26, 137-164.

Vigo, B., Dieste, B. y Julve, C. (2016). Voces sobre la participación de las familias en la escuela y éxito escolar. *RASE* 3 (9), 320 - 333. doi: 10.7203/RASE9.3.8981

Vila, I. y Caseres, R. (2009). *Educación y sociedad. Una perspectiva sobre las relaciones entre la escuela y el entorno social*. Barcelona: Horsori.

Annex A. Pauta del *focus group* i l'entrevista i preguntes de l'enquesta

Preguntes del *focus group* i l'entrevista:

1. Ha canviat la comunicació amb les famílies? És ara més fluida?
2. Ha canviat la relació família-escola?
3. Estan les famílies més implicades en el procés d'ensenyament-aprenentatge?
4. Les famílies participen com experts en les aules?

Preguntes de l'enquesta distribuïda a les famílies:

1. Les guies dels projectes són una bona eina per conèixer el procés d'aprenentatge del meu fill/a
2. El retorn de l'avaluació trimestral del meu fill/a m'ha permès dialogar amb el meu fill/a sobre el seu procés d'ensenyament-aprenentatge
3. Considero que el blog de l'aula és útil per informar-me de les activitats al llarg del curs
4. La presentació del nou model educatiu a les reunions de pares i mares facilita la comprensió del projecte
5. Fer el "tastet" a 1r d'ESO em va implicar més en el projecte educatiu
Fer el "tastet" a 1r d'ESO em va implicar més en el projecte educatiu
6. Els productes finals dels diferents projectes resulten molt il·lustratives de l'aprenentatge del meu fill/a
7. La informació al llarg del curs sobre les activitats realitzades m'ha facilitat el seu seguiment i comprensió
8. (en cas d'haver participat): La participació en el projecte educatiu com a expert m'ha fet sentir més implicat en l'aprenentatge del meu fill/a
9. La mostra del 1r trimestre i del CREA m'ha fet sentir més particip en l'aprenentatge del meu fill/a
10. Em sento implicat amb el projecte de l'escola
11. Em sento cridat a participar en el projecte de l'escola

Annex B. Rúbriques per valorar la implicació i la informació/consciència

	1	2	3
Implicació	S'ofereixen ajudes i eines per treballar amb les famílies que ho necessitin	S'ofereixen ajudes i eines per treballar amb les famílies quan els professors ho proposen	S'ofereixen ajudes i eines per treballar amb les famílies quan els professors o proposen o les famílies ho demanen
	Només les famílies que compleixen algun requisit poden participar en les activitats que proposa el centre	Només les famílies que compleixen algun requisit poden participar en les activitats que proposa el centre però l'escola ofereix ajudes per treballar tal requisit	Qualsevol família pot participar en totes les activitats que proposa el centre. S'estableixen criteris d'equitat
	La major part de les famílies no se senten implicades amb el projecte educatiu de l'escola	Bastantes famílies se senten implicades amb el projecte educatiu de l'escola	Les famílies se senten implicades amb el projecte educatiu de l'escola
	Les famílies no participen	Algunes famílies participen	Les famílies participen
	Les famílies no mostren ganes de participar en les activitats que l'escola proposa i no tenen iniciativa	Algunes famílies mostren ganes de participar en les activitats que l'escola proposa i tenen iniciativa	Les famílies mostren ganes de participar en les activitats que l'escola proposa i tenen iniciativa
	Quan les famílies participen no es senten implicades en l'aprenentatge del seu fill	Quan les famílies participen algunes es senten implicades amb l'aprenentatge del seu fill	Quan les famílies participen es senten implicades amb l'aprenentatge del seu fill
	No recolzen la participació de les famílies a l'escola. Consideren que	Recolzen algunes de les formes de participació de les famílies a l'escola.	Recolzen la participació de les famílies a l'escola. Consideren que

	no és important pel desenvolupament i l'aprenentatge dels infants.	Consideren que és important pel desenvolupament i l'aprenentatge dels infants.	és important pel desenvolupament i l'aprenentatge dels infants.
	Consideren que la participació de les famílies a l'escola no està ben dissenyada	Consideren que el disseny de participació de les famílies a l'escola necessita algun ajust	Consideren que la participació de les famílies a l'escola està ben dissenyada
	No tenen eines i recursos per potenciar la implicació de les famílies en l'escola	Tenen poques eines i recursos per potenciar la implicació de les famílies en l'escola	Tenen eines i recursos suficient per potenciar la implicació de les famílies en l'escola
	Jutgen a les famílies pels resultats i actituds dels seus fills	En alguns casos, jutgen a les famílies pels resultats o les actituds dels seus fills	No jutgen a les famílies pels resultats o actituds dels seus fills
	Els professors consideren que la participació de les famílies crea interferència en la seva tasca com a professionals	Alguns professors consideren que la participació de les famílies crea interferència en la seva tasca com a professionals	Els professors consideren que la participació de les famílies no crea interferència en la seva tasca com a professionals
Informació/ Consciència	Ni els professionals del centre ni les famílies són accessibles per establir intercanvi d'informació per mitjans físics	Les famílies són accessibles per establir intercanvi d'informació per mitjans físics quan els professors ho demanin	Els professionals del centre i les famílies són accessibles per establir intercanvi d'informació per mitjans físics quan uns o altres ho demanin
	Ni els professionals del centre ni les famílies són accessibles per establir intercanvi d'informació per mitjans virtuals	Les famílies són accessibles per establir intercanvi d'informació per mitjans virtuals quan els professors ho demanin	Els professionals del centre i les famílies són accessibles per establir intercanvi d'informació per mitjans virtuals quan uns o altres ho necessitin
	L'intercanvi d'informació és unidireccional	L'intercanvi d'informació és bidireccional en alguns dels canals	L'intercanvi d'informació és bidireccional en tots els canals

Ni les famílies ni els professors fan ús del blog d'aula per establir comunicació	Les famílies i/o els professors només fan ús del blog d'aula per establir comunicació quan se'ls recorda o s'hi veuen obligats	Les famílies i els professors consulten i fan ús sistemàticament del blog d'aula per establir comunicació
Els professors i les famílies no coneixen les eines que se'ls proporcionen per informar-se i comunicar-se	Els professors i les famílies coneixen algunes de les eines que se'ls proporcionen per informar-se i comunicar-se	Els professors i les famílies coneixen bé les eines que se'ls proporcionen per informar-se i comunicar-se
Tot i tenir diverses eines de seguiment, les famílies van perdudes i no coneixen bé el projecte educatiu	Mitjançant les eines de seguiment les famílies coneixen alguns aspectes del projecte educatiu	Mitjançant les eines de seguiment, les famílies coneixen bé el projecte educatiu
Les famílies no coneixen la manera, no estan preparades i no se senten capaces per fer el seguiment i acompanyament dels infants.	Les famílies, coneixen la manera, estan preparades i si senten capaces per fer el seguiment i acompanyament dels infants però els sorgeixen alguns dubtes.	Les famílies coneixen la manera, estan preparades i se senten capaces per fer el seguiment i acompanyament dels infants.
La comunicació que s'estableix no és eficaç	La comunicació que s'estableix és eficaç en algunes ocasions	La comunicació que s'estableix és eficaç
La comunicació que s'estableix no és pertinent	La comunicació que s'estableix és pertinent en algunes ocasions	La comunicació que s'estableix és pertinent

Annex C. Relació entre les preguntes dels instruments i els factors moduladors de la participació

	Preguntes de l'entrevista i el focus group	Preguntes de l'enquesta
Implicació	<p>Ha canviat la relació família-escola? Estan les famílies més implicades en el procés d'ensenyament-aprenentatge?</p> <p>Les famílies participen com experts en les aules?</p>	<p>(en cas d'haver participat): La participació en el projecte educatiu com a expert m'ha fet sentir més implicat en l'aprenentatge del meu fill/a</p> <p>La mostra del 1r trimestre i del CREA m'ha fet sentir més partícip en l'aprenentatge del meu fill/a</p> <p>Em sento implicat amb el projecte NEI de l'escola</p> <p>Em sento cridat a participar en el projecte de l'escola</p>
Informació/ Consciència	<p>Ha canviat la comunicació amb les famílies? És ara més fluida?</p>	<p>Les guies dels projectes són una bona eina per conèixer el procés d'aprenentatge del meu fill/a</p> <p>El retorn de l'avaluació trimestral del meu fill/a m'ha permès dialogar amb el meu fill/a sobre el seu procés d'ensenyament-aprenentatge</p> <p>La presentació de la NEI a les reunions de pares i mares facilita la comprensió del projecte</p> <p>Fer el "tastet" a 1r d'ESO em va implicar més en el projecte educatiu. Fer el "tastet" a 1r d'ESO em va implicar més en el projecte educatiu</p> <p>Els productes finals dels diferents projectes resulten molt il·lustratives de l'aprenentatge del meu fill/a</p> <p>La informació al llarg del curs sobre les activitats realitzades m'ha facilitat el seu seguiment i comprensió</p>

Annex D. Respostes dels professors en el *focus group*

Testimonis dels professors	
Implicació	<p>“(…) Quin és el rol de les famílies? A mi em pregunten (…) i jo no sé si els estic dient el que toca o no. Estic dient el que jo crec però ningú m’ha dit quin és el rol de les famílies realment.”</p> <p>“Hauríem de mirar quin és el paper que tenen les famílies i que ens el comuniquin. Quines possibilitats te una família per ajudar a un nen? Això és <i>algo</i> que no tenim molt clar tampoc nosaltres. Tenim intuïcions i les anem posant en pràctica però tampoc sabem si ens n’estem <i>en sortint</i> bé al final”</p> <p>“Això dels experts no ho hem aconseguit mai, com a mínim a 1r d’ESO. També perquè costa: no és fàcil tenir un expert de geologia. Vull dir, potser en un altre lloc si però en el nostre barri no tenim molts experts de coses.”</p> <p>“No hem pogut demanar-los ajuda amb les feines. Jo ho vaig intentar (…) però primer necessites que el projecte necessiti un expert -que són pocs els que ho necessiten- i després que l’expert coincideixi en que sigui algun pare. La veritat és que no és fàcil.”</p> <p>“Els pares venen quan fem exposicions com el <i>natural congres</i> i està molt bé. (…) Això els involucra molt i els agrada molt, a ells i als nens.”</p> <p>“Però bueno, aquesta implicació (els pares en els projectes dins l’aula) és mínima també”</p> <p>“Quan hem fet el tastet (…) ve poca gent. Encara que la gent surt contenta. 10 -15 famílies, són els adeptes, els que no els caldria vindre, els que s’ho passen en gran quan venen allà. Saps?”</p> <p>“Lo de les famílies (que participin) costa. Són agradables però no ha suposat un gran canvi, una gran millora.”</p> <p>“Com a espectadors si però com a participants no. Com a espectadors estan encantats però a l’hora de participar costa més.”</p> <p>“La participació de les famílies ha sigut molt puntual eh, (…)”</p> <p>“No veig unes famílies hiperevocades, amb ganes de participar... emm... has d’estirar.”</p> <p>“(…) tampoc sento que en algun moment que hàgim fet alguna convocatòria hàgim tingut un quòrum brutal eh”</p> <p>“Els pares venen quan els hi demanem però no de manera espontània et diuen “<i>jo podria venir per</i>”. I a vegades és el que ens faltaria i d’ells no surt (...). I hem d’anar nosaltres buscant en el formulari i això és un afegit més en la nostra tasca”</p> <p>“(fent referència a que les famílies no són proactives en participar) Bueno clar, és que la vida d’ells també és complicada. Els horaris són els que són.”</p>

“És evident que hi ha famílies que s’enganxen més i *menys*. Que sí que hem millorat. Comencem a tenir, ara, alguna família, algun pare, alguna mare que et ve a fer alguna activitat amb nens, alguuuuna. Però ho hem de proposar nosaltres.”

“Els pares venen quan fem exposicions com el *natural congres* i està molt bé. (...) Això els involucra molt i els agrada molt, a ells i als nens.”

“Com a espectadors ha augmentat i estan molt contents de poder entrar, trepitjar i veure. Abans no entraven mai. (...) d’abans a ara, deu ni do en el que hem guanyat.”

“Molts pares es queixen pel tema dels deures i tot això (...) creuen que no han de fer res.”

“jo he tingut alguna família que m’ha dit el fet aquest de la participació en moments puntuals... (...) ells demanaven més participació, però no pel fet de venir o no, sinó per... que volien què el seu fill, doncs, portés més coses, més preguntes a casa, més... No sempre és el fet de venir a l’escola, sinó... interpel·lar als pares.”

“Pel que fa al seguiment de les feines (per part de les famílies): complicat. A més a més que a nosaltres ens enganxa que és el primer curs (fan referència a que són les tutores de 5è que és on es comença la NEI i, per tant, el treball amb la nova metodologia) i van perduts. (...) A moltes entrevistes et trobes que et pregunten: “*com el puc ajudar?*”.

“Ens falta una mica això, aquesta educació del pares de tot això (la nova metodologia) i és difícil. Si que el dia de la reunió de pares intentem explicar, però clar, els supera, és massa. s’espanten.”

“Jo sincerament penso que a les famílies els hi costa acompanyar als nens. Costa dedicar temps als nens. Penso que potser ho volen però no hi ha temps per dedicar als nens i es nota molt això. (...) Penso que trobes a faltar una mica aquest acompanyament de les famílies de cara als nens”

“Els pares que volen participar i volen ficar-se en el procés d’aprenentatge si fiquen ara i si ficaven abans. Potser ara si que tenen alguna oportunitat més com això d’entrar dintre de l’aula i de fer coses però jo crec que encara és poc. Jo crec que hauria de ser més perquè és molt ric.”

“(...) deu ni do en el que hem guanyat. (perquè les famílies entren a les classes)”

“És que sinó passa allò de que els deixen a l’escola, quatre parets, i no sé què passa a dins i surt el meu fill o filla al cap de sis o vuit hores i surt al món exterior. I són com dos móns aïllats, no? (fent referència a que recolza la participació de les famílies)”

“Implicació de les famílies és fantàstic si aconseguim que s’impliquin en venir un expert a fer una xerrada, venir a fer un tastet, venir a comprovar si els prototips eren bons o no a l’exposició... Fantàstic, fantàstic tot i que encara podria ser millor.”

“Als nens, veure com els pares venen a veure les feines els encanta. Ja ho fan molt millor només perquè saben que vindran”

“La veritat és que als nens els agrada molt, quan ha vingut alguna família han estat encantats”

“El fet de que entrin i participin provoca que ens relacionem més, que ens coneguem més: amb els aspectes positius per reforçar-los i amb aquells aspectes que potser no els agradarà tant. Serà bo que et facin feedback ells també per anar millorant.”

“Hi ha nens que necessiten suport i com tenim molt contacte amb les famílies nosaltres també els podem ajudar des d'aquí”.

“S'ha de buscar en quin nivell de participació, com es participa. Tenim molt camí encara per recórrer en aquest aspecte. Jo crec que la primera fase és que és facin més presents, encara que sigui com espectadors, i anem per bon camí. Ho hem complet bastant. I ara lo altre...doncs poc a poc.”

“Hem d'anar trobant les formules, s'ha de pensar tot molt i potser podria haver-hi alguna comissió de dir... bueno volem apostar per això? sí. Com ho fem? En quins projectes? En quins moments? Per què? ... Jo penso que és molt enriquidor”.

“Potser ens ha costat a nosaltres trobar en quin moment podrien venir a donar un cop de mà. Perquè hi ha un qüestionari, a nivell de família, que està fet amb els peus i allà no et dóna informació de quines habilitats tenen, no de quin ofici, de quines habilitats podrien venir a ensenyar. Els pares no saben explicar-se perquè la eina no és prou bona.”

“Per tant hem de mirar com podem fer realment que els pares ajudin als nens. Que potser tampoc ho tenim molt clar nosaltres...Quin és el rol de les famílies? A mi em pregunten (...) i jo no sé si els estic dient el que toca o no. Estic dient el que jo crec però ningú m'ha dit quin és el rol de les famílies realment.”

“Hauríem de mirar quin és el paper que tenen les famílies i que ens el comuniquin. Quines possibilitats te una família per ajudar a un nen? Això és *algo* que no tenim molt clar tampoc nosaltres. Tenim intuïcions i les anem posant en pràctica però tampoc sabem si ens n'estem *en sortint* bé al final”

“Ja anirem fent i anirem aprenent i anirem incorporant-los...suposo que això també dependrà d'anys”

“Nosaltres tenim el rol de buscar les famílies quan necessitem a algú, algun recurs sobre algun tema... no? Tenim el llistat de les professions”

“(fent referència a la participació de les famílies dins l'aula) El problema és que tenim uns projectes molt tancats. Molts projecte, poc temps i anem així (gest d'estar amb l'aigua al coll). I llavors clar, si comences a posar moltes intervencions de pares o moltes intervencions externes, pos clar, tot s'allarga molt en el temps. El tema temps és un tema molt important.”

“Tenim unes famílies que de vegades no acompanyen”

“Si tu has tingut un germà que ara fa batxillerat i el vas tenir quan feies 3r de primària amb el mètode antic, ara tens el germà petit a la NEI i veus lo mateix. La mateixa interacció familiar, saps?”

“T'envien correus (fent referència a les famílies) “llegeix-te aquest article que t'anirà molt bé”(imitant a un familiar amb to

	<p>burleta)... som diàfans i potser no caldria tant.”</p> <p>“Crec que hauries d’avaluar les llengües així, així i així (fent veure que és un familiar)” Carai, quin coneixement més ampli que tens de totes les matèries ...(to irònic)”</p> <p>“Te tenen molt <i>apreci</i> (els alumnes en el professor), és evident, perquè passem moltíssimes hores junts. No? I llavors, els pares hi ha hagut un moment que a vegades se pensen que tu pots solucionar coses que passen sopant el dissabte (...). Els pares te demanen cada vegada més.”</p>
<p>Informació/ Consciència</p>	<p>“Ara el contacte amb els pares és molt directe. No dic que sigui normal però si que és veritat que ara tens correus. Lo que necessitin saben que es poden adreçar. Ells ho viuen com algo molt positiu”.</p> <p>“Aquí la NEI ha fet una aposta tecnològica que ens ha ajudat molt. La comunicació via blog, via correu...ha fet aquí una aposta...abans no es podia enviar un correu, no era dolent eh, era una qüestió protocol·lària que també anava bé en determinats moments.”</p> <p>“La quantitat de correus que reps i que has de contestar...que bueno, que t’has de ficar un horari quan reps correus.”</p> <p>“Ell (referint-se a l’alumne) sap que tu i el pare esteu connectats. Sabem el que passa i ho sabem els dos, tant per lo bo com per lo dolent.”</p> <p>“Has de demanar al nen que t’ho ensenyi (fent referència a las <i>sides</i>) però molts no ho fan. Per tant, hem de mirar com podem fer realment que els pares ajudin als nens.”</p> <p>“Nosaltres veiem que les visites al blog augmenten quan enviem un correu a les famílies dient “<i>eei que al blog teniu aquesta notícia</i>” aleshores...nyeec. Saps què vull dir?”</p> <p>“És algo que hem de revisar. Els pares no tenen excés a les <i>sides</i> dels projectes i s’ha d’educar una mica als alumnes perquè entrin i els ensenyin. Abans es pares podien agafar els llibres (...) però ara no perquè és una <i>sides</i>, algo misterioso. Els costa molt.”</p> <p>“Els parles (referint-se als pares) del blog, la net, el <i>sides</i>, del formulari de participació de famílies, de les guies, de l’agenda...aaaag! “<i>però què m’estàs explicant a principis de setembre què he de fer?</i>” Això els ve gran.”</p> <p>“Els tastets van molt bé perquè els pares sàpiguen què estem fent i com ho treballem (...).”</p> <p>“La relació amb les famílies aquests tres anys ha estat lògicament marcada per el dubte. (Fent referència al canvi metodològic que han implementat). (...) És lògic, és normal perquè no tenen coneixement”.</p> <p>“Els pare van molt perduts i a les entrevistes amb pares et deien: <i>és que no sé ni què està fent el meu nen</i>. No saben com treballem i els tastets van molt bé perquè ho entenguin.”</p>

“Potser hi ha més eines de seguiment a la NEI que no pas abans. Abans era el llibre i l’agenda, ara tenen els objectius de la setmana que pengem cada setmana i poden saber què és lo que treballarem, cosa que abans ni idea de lo que treballarien els seus fills.”

“Jo penso que al principi les famílies tenen por, desconcert, se fiquen amb algo nou. Quan venen a la reunió de pares penso que marxen tranquils però ja està. Aquella por que tenien, aquell neguit ja està perquè veuen que tot va seguint un ritme”

“Els pares tenen moltíssima més informació i llavors jo crec que moltes vegades, en els tastets, aniran venint menys perquè és això, ja ho saben.”

“facilita la comunicació (fent referència al contacte on-line), amb els seus punts també segurament millorables i negatius però guanyes una eficàcia...”

“(…) Te’ls envien a totes hores (els correus), dissabtes i diumenges eh”

“La setmana passada, a la una de la nit: un correu perquè s’havien enfadat. A veure si dilluns jo podia parlar amb la nena. Perquè s’havien enfadat sopant a casa. (...) A la una de la matinada, si sí”.

“T’envien correus (les famílies) “Ilegeix-te aquest article que t’anirà molt bé”(imitant a un familiar amb to burleta)... som diàfans i potser no caldria tant. (fent veure que és un familiar) *“crec que hauries d’avaluar les llengües així, així i així” carai,* quin coneixement més ampli que tens de totes les matèries (to irònic)”

Annex E. Respostes dels directors en les entrevistes

Testimonis dels directors	
Implicació	<p>“Hem intentat que sigui una escola on tothom tingui cabuda, evidentment les famílies. A part d'això se les ha d'acompanyar molt o se les ha hagut d'acompanyar molt en aquesta experiència ja sigui a través dels tastets, no? o ja sigui també a través d'activitats d'aula. I jo crec que aquí està el salt.”</p> <p>“Era una de les pors que teníem, sobretot a 1r i 2n de la ESO (que els alumnes no volguessin que els pares participessin en les activitats del centre). Però clar, els hi demanes sobre la seva expertesa i clar, a vegades els alumnes descobreixen el seu pare com a expert en alguna cosa que clar, ells el viuen com a pare no com a professional (...)”</p> <p>“(fent el discurs com si fos un pare) (...) un professional que treballa a la universitat, que creo molècules en tres dimensions i faig uns hologrames <i>xulíssims</i> que no li he ensenyat mai al meu fill i, de cop i volta, hi ha un projecte de ciències a segon de la ESO i vinc a l'escola i monto el <i>cacharro</i> i tal. I la filla “<i>carai tu el meu pare si que en sap d'això...i els meus companys li pregunten (...) i els meu pare respon</i>” Home, pos està molt bé veure el pare així. Això ajuda a nivell familiar també.”</p> <p>“On tenim més dificultat és en veure, en les famílies, en què ens poden ajudar. Això és un procés que hem de fer. I francament, tampoc és on hem ficat tota la nostra energia.”</p> <p>“El que per mi és molt notablement diferent és la participació. No? O sigui, que nosaltres <i>haguem</i> dit “<i>va, ens agradaria que vinguéssiu a participar</i>” i tinguem entre...el curs passat a cada curs... entre 8 o 10 pares que van fer alguna cosa”</p> <p>“Aquest es un element (fent referència a la implicació de les famílies) que crec que hem millorat, que costa i que costarà. Primer perquè en les famílies tenim moltes coses: gent que és més reticent, gent que s'ho agafa amb por, gent que és supermotivada i estaria aquí cada dia...vull dir, que tenim una mica de tot.”</p> <p>“Si que intentem que almenys cada any un parell de visites de pares les <i>haguem</i> tingut.”</p> <p>“Un altre element és les mostres de projectes. Fem un projecte, un producte que volem ensenyar i diem “<i>famílies veniu!</i>” i la resposta acostuma a ser bastant bona. (...)”</p> <p>“A través d'un formulari -que després al final és el de menys- et dic que puc demanar-te coses, que m'agradaria demanar-te coses i que si vols pots fer-ho, per tant, aquí ja ells superen aquesta barrera: “<i>A pos això és possible?</i>” Mentalment, allò dels marcs.”</p>

“tu li dius a una família que *“sabem -a través del formulari aquell de competències i habilitats- que amb això teniu experiència o perquè és la vostra feina o perquè és el vostre hobby. Per què no us incorporeu a l’aula i ens ajudeu?”*

“Nosaltres si que hem fet passes per intentar-les involucrar (a les famílies).”

“Aquest element de les famílies interactuant amb els alumnes a l’aula, interactuant amb els docents a l’aula, jo crec que també te molta potencia. Jo crec que és un element a tenir molt en compte, eh?. Segurament li podrem donar més intensitat en el futur, però no podem seguir fent sense les famílies”.

“Quan venen estan molt satisfetes i és molt positiu. L’altre dia va venir una ginecòloga a fer una xerrada (...) i quan ve una mare a parlar és com *“buah que bé, no?”*. Els encanta i les famílies ho agraeixen molt i nosaltres també. També ens serveix per aprendre a nosaltres”.

“El que veiem és que els alumnes viuen molt bé aquestes interaccions (fent referència a que els pares entrin i participin a l’escola).”

“Els casos en que hem aconseguit que vinguessin (les famílies) i hem fet activitats, el nen s’ha sentit molt bé de que el seu pare fes això. Potser ha tingut una mica de vergonyeta però orgullosos si”

“(...) Home, pos està molt bé veure el pare així (com a professional). Això ajuda a nivell familiar també.”

“Segur que hi ha altres maneres d’involucrar-los més i millor”

“Es evident que ha d’haver-hi una voluntarietat de les famílies. Nosaltres proposem i obrim les portes. Però és que hi ha famílies, hi ha un tant per cent de famílies que nosaltres detectem que proposen coses i que abans no les proposaven: per participar o coses que podrien ser interessants. La setmana passada tenia un correu d’una mare (...) dient *“conec a una organització que es diu Open Arms (...) i ara han començat un projecte per explicar a les escoles el que fan(...)”* Aixó no ho haguéssim aconseguit sense obrir les portes, sense que se sentissin cridats.”

“Crec que han tingut informació. Hi ha gent que et diu que voldria més informació, això sempre hi és. Però jo crec que hem donat molta informació i això ha fet que jo crec que les famílies valoren molt positivament el nostre projecte”.

“Els alumnes també han fet un creixement en autonomia, penso, i per tant ells també són més capaços de gestionar-se el seu aprenentatge i això... a les famílies hi ha hagut un punt d’inquietud. Saps? Perquè diuen *“Sé que fa un projecte i sé que fa coses però com puc saber què és el que fa?”* Ens ho pregunten moltes vegades.”

“Que a vegades les famílies et diuen: *No sabem què esteu treballant*” i els hi dius: *pos mira el Blog!*”.

“Les famílies tenen un discurs de *“jo vull saber-ho tot, vull participar, et vull ajudar...”* i al final és *“bueno jo treballo i no m’ho puc mirar massa”*. També tenen una realitat les famílies...però en la mesura que les puguem integrar, perfecte.”

	<p>“El fet de que els alumnes siguin més autònoms el fet de que la vida i l’acció passen més aquí, fa que les famílies te diguin <i>Jo sé menys del que fa el meu fill</i>.”</p> <p>“Les famílies han hagut de fer un canvi de xip també molt important. En el tema dels deures, en el tema del seguiment de l’alumne...han hagut de fer un canvi de xip molt important.”</p> <p>“Jo crec que si els preguntes a la família si tenen més control sobre l’aprenentatge del seu fill et diran que tenien més control abans però perquè era més senzill i ara és més complexa”.</p> <p>“Crec que han tingut informació. Hi ha gent que et diu que voldria més informació, això sempre hi és. Però jo crec que hem donat molta informació i això ha fet que jo crec que les famílies valoren molt positivament el nostre projecte”.</p> <p>“Els alumnes també han fet un creixement en autonomia, penso, i per tant ells també són més capaços de gestionar-se el seu aprenentatge i això... a les famílies hi ha hagut un punt d’inquietud. Saps? Perquè diuen <i>“Sé que fa un projecte i sé que fa coses però com puc saber què és el que fa?”</i> Ens ho pregunten moltes vegades.”</p> <p>“Que a vegades les famílies et diuen: <i>No sabem què esteu treballant</i>” i els hi dius: <i>pos mira el Blog!</i>”.</p> <p>“Les famílies tenen un discurs de <i>“jo vull saber-ho tot, vull participar, et vull ajudar...”</i> i al final és <i>“bueno jo treballo i no m’ho puc mirar massa”</i>. També tenen una realitat les famílies...però en la mesura que les puguem integrar, perfecte.”</p> <p>“Hem de ser conscients del moment en el que estem. Dos anys i quart. (...) Que hi hagi temes que hàgim d’anar millorant és completament normal. Hem d’estar relativament tranquils i veure que amb això, amb el que ens trobem, és la nostra feina.”</p> <p>“Segur que hi ha altres maneres d’involucrar-los més i millor”</p> <p>“On tenim més dificultat és en veure, en les famílies, en què ens poden ajudar. Això és un procés que hem de fer. I francament, tampoc és on hem ficat tota la nostra energia.”</p> <p>“Suposo que si passa això altre (fent referència a que els infants no vulguin que els seus pares participin a l’escola) el filtre ja està a casa.”</p> <p>“No el cent per cent de les famílies, a lo millor pel seu preconcepte d’educació, estan encantats de la vida”</p>
<p>Informació/ Consciència</p>	<p>“La relació del docent amb les famílies també deixa de ser aquella trobada anual i comparteixes altres moments. Hi ha com una major naturalitat i m’agradaria entendre que hi ha una major confiança en aquesta línia.”</p> <p>“Hi ha un dels punts que tenim bastant fluixos que és la comunicació que fem via blog. Un blog que els professors fem i on les famílies poden entrar per veure què és el que estem treballant. (...) I costa perquè no entren gaire les famílies i no</p>

sabem si és perquè tècnicament hem de buscar alguna manera de facilitar-los-hi o és perquè les famílies també tenen un discurs i al dia a dia és un altre”

“Que a vegades les famílies et diuen *“No sabem què esteu treballant”* i els hi dius: *pos mira el blog!*”.

“Els alumnes també han fet un creixement en autonomia, penso, i per tant ells també són més capaços de gestionar-se el seu aprenentatge i això... a les famílies hi ha hagut un punt d'inquietud. Saps? Perquè diuen *“Sé que fa un projecte i sé que fa coses però com puc saber què és el que fa?”* Ens ho pregunten moltes vegades.”

“(…). La setmana passada tenia un correu d'una mare (...) dient *“conec a una organització que es diu Open Arms (...) i ara han començat un projecte per explicar a les escoles el que fan(…)”*

Annex F. Rúbrica segons el testimoni dels professors

	1	2	3	Testimonis
Implicació	No s'ofereixen ajudes i eines per treballar amb les famílies que ho necessitin	S'ofereixen ajudes i eines per treballar amb les famílies quan els professors ho proposen	S'ofereixen ajudes i eines per treballar amb les famílies quan els professors ho proposen o les famílies ho demanen	<p>"(...) Quin és el rol de les famílies? A mi em pregunten (...) i jo no sé si els estic dient el que toca o no. Estic dient el que jo crec però ningú m'ha dit quin és el rol de les famílies realment."</p> <p>"Hauríem de mirar quin és el paper que tenen les famílies i que ens el comuniquin. Quines possibilitats te una família per ajudar a un nen? Això és <i>algo</i> que no tenim molt clar tampoc nosaltres. Tenim intuïcions i les anem posant en pràctica però tampoc sabem si ens n'estem <i>en sortint</i> bé al final"</p>
	Només les famílies que compleixen algun requisit poden participar en les activitats que proposa el centre	Només les famílies que compleixen algun requisit poden participar en les activitats que proposa el centre però l'escola ofereix ajudes per treballar tal requisit	Qualsevol família pot participar en totes les activitats que proposa el centre	<p>"Això dels experts no ho hem aconseguit mai, com a mínim a 1r d'ESO. També perquè costa: no és fàcil tenir un expert de geologia. Vull dir, potser en un altre lloc si però en el nostre barri no tenim molts experts de coses."</p> <p>"No hem pogut demanar-los ajuda amb les feines. Jo ho vaig intentar (...) però primer necessites que el projecte necessiti un expert -que són pocs els que ho necessiten- i després que l'expert coincideixi en que sigui algun pare. La veritat és que no és fàcil."</p>
	Les famílies no se senten implicades amb el projecte	Algunes famílies se senten implicades amb el projecte	Les famílies se senten implicades amb el projecte	"Els pares venen quan fem exposicions com el <i>natural congres</i> i està molt bé. (...) Això els involucra molt i els agrada molt, a ells i als nens."

	educatiu de l'escola	educatiu de l'escola	educatiu de l'escola	
	Les famílies no participen	Algunes famílies participen	Les famílies participen	<p>“Però bueno, aquesta implicació (els pares en els projectes dins l'aula) és mínima també”</p> <p>“Quan hem fet el tastet (...) ve poca gent. Encara que la gent surt contenta. 10 -15 famílies, són els adeptes, els que no els caldria vindre, els que s'ho passen en gran quan venen allà. Saps?”</p> <p>“Lo de les famílies (que participin) costa. Són agradables però no ha suposat un gran canvi, una gran millora.”</p> <p>“Com a espectadors si però com a participants no. Com a espectadors estan encantats però a l'hora de participar costa més.”</p> <p>“La participació de les famílies ha sigut molt puntual eh, (...).”</p>
	La major part de les famílies no mostren ganes de participar en les activitats que l'escola proposa i no tenen iniciativa	Bastantes famílies mostren ganes de participar en les activitats que l'escola proposa i tenen iniciativa	Les famílies mostren ganes de participar en les activitats que l'escola proposa i tenen iniciativa	<p>“No veig unes famílies hiperevocades, amb ganes de participar... emm... has d'estirar.”</p> <p>“(…) tampoc sento que en algun moment que hàgim fet alguna convocatòria hàgim tingut un quòrum brutal eh”</p> <p>“Els pares venen quan els hi demanem però no de manera espontània et diuen “<i>jo podria venir per</i>”. I a vegades és el que ens faltaria i d'ells no surt (...). I hem d'anar nosaltres buscant en el formulari i això és un afegit més en la nostra tasca”</p> <p>“(fent referència a que les famílies no són proactives en participar) Bueno clar, és que la vida d'ells també és complicada. Els horaris són els que són.”</p> <p>“És evident que hi ha famílies que s'enganxen més i <i>menus</i>. Que sí que hem millorat. Comencem a tenir, ara, alguna família, algun pare, alguna mare que et ve a fer alguna activitat amb nens,</p>

			alguuuuna. Però ho hem de proposar nosaltres.”
Quan les famílies participen no es senten implicades en l'aprenentatge del seu fill	Quan les famílies participen algunes es senten implicades amb l'aprenentatge del seu fill	Quan les famílies participen es senten implicades amb l'aprenentatge del seu fill	<p>“Els pares venen quan fem exposicions com el <i>natural congres</i> i està molt bé. (...) Això els involucra molt i els agrada molt, a ells i als nens.”</p> <p>“Com a espectadors ha augmentat i estan molt contents de poder entrar, trepitjar i veure. Abans no entraven mai. (...) d'abans a ara, deu ni do en el que hem guanyat.”</p>
Les famílies no coneixen la manera d'implicar-se en l'aprenentatge dels seus fills	Les famílies coneixen la manera d'implicar-se en l'aprenentatge dels seus fills però els sorgeixen dubtes	Les famílies coneixen la manera d'implicar-se en l'aprenentatge dels seus fills	<p>“Molts pares es queixen pel tema dels deures i tot això (...) creuen que no han de fer res.”</p> <p>“jo he tingut alguna família que m'ha dit el fet aquest de la participació en moments puntuals...(...) ells demanaven més participació, però no pel fet de venir o no, sinó per... que volien què el seu fill, doncs, portés més coses, més preguntes a casa, més... No sempre és el fet de venir a l'escola, sinó... interpel·lar als pares.”</p>
No recolzen la participació de les famílies a l'escola. Consideren que no és important pel desenvolupament i l'aprenentatge	Recolzen algunes de les formes de participació de les famílies a l'escola. Consideren que és important pel desenvolupament i	Recolzen la participació de les famílies a l'escola. Consideren que és important pel desenvolupament i l'aprenentatge dels infants.	<p>“(...) deu ni do en el que hem guanyat. (perquè les famílies entren a les classes)”</p> <p>“ És que sinó passa allò de que els deixen a l'escola, quatre parets, i no sé què passa a dins i surt el meu fill o filla al cap de sis o vuit hores i surt al món exterior. I són com dos mons aïllats, no? (fent referència a que recolza la participació de les famílies)”</p> <p>“Implicació de les famílies és fantàstic si aconseguim que s'impliquin en venir un expert a fer una xerrada, venir a fer un tastet, venir a comprovar si els prototips eren bons o no a</p>

	dels infants.	l'aprenentatge dels infants.		<p>l'exposició... Fantàstic, fantàstic tot i que encara podria ser millor.”</p> <p>“Als nens, veure com els pares venen a veure les feines els encanta. Ja ho fan molt millor només perquè saben que vindran”</p> <p>“La veritat és que als nens els agrada molt, quan ha vingut alguna família han estat encantats”</p> <p>“El fet de que entrin i participin provoca que ens relacionem més, que ens coneguem més: amb els aspectes positius per reforçar-los i amb aquells aspectes que potser no els agradarà tant. Serà bo que et facin feedback ells també per anar millorant.”</p> <p>“Hi ha nens que necessiten suport i com tenim molt contacte amb les famílies nosaltres també els podem ajudar des d'aquí”.</p>
	Consideren que la participació de les famílies a l'escola no està ben dissenyada	Consideren que el disseny de participació de les famílies a l'escola necessita algun ajust	Consideren que la participació de les famílies a l'escola està ben dissenyada	<p>“S'ha de buscar en quin nivell de participació, com es participa. Tenim molt camí encara per recórrer en aquest aspecte. Jo crec que la primera fase és que és facin més presents, encara que sigui com espectadors, i anem per bon camí. Ho hem complet bastant. I ara lo altre...doncs poc a poc.”</p> <p>“Hem d'anar trobant les formules, s'ha de pensar tot molt i potser podria haver-hi alguna comissió de dir... bueno volem apostar per això? sí. Com ho fem? En quins projectes? En quins moments? Per què? ... Jo penso que és molt enriquidor”.</p> <p>“Potser ens ha costat a nosaltres trobar en quin moment podrien venir a donar un cop de mà. Perquè hi ha un qüestionari, a nivell de família, que està fet amb els peus i allà no et dona informació de quines habilitats tenen, no de quin ofici, de quines habilitats podrien venir a ensenyar. Els pares no saben explicar-se perquè la eina no és prou bona.”</p>

	No tenen eines i recursos per potenciar la implicació de les famílies en l'escola	Tenen poques eines i recursos per potenciar la implicació de les famílies en l'escola	Tenen eines i recursos suficient per potenciar la implicació de les famílies en l'escola	<p>“Per tant hem de mirar com podem fer realment que els pares ajudin als nens. Que potser tampoc ho tenim molt clar nosaltres...Quin és el rol de les famílies? A mi em pregunten (...) i jo no sé si els estic dient el que toca o no. Estic dient el que jo crec però ningú m’ha dit quin és el rol de les famílies realment.”</p> <p>“Hauríem de mirar quin és el paper que tenen les famílies i que ens el comuniquin. Quines possibilitats te una família per ajudar a un nen? Això és <i>algo</i> que no tenim molt clar tampoc nosaltres. Tenim intuïcions i les anem posant en pràctica però tampoc sabem si ens n’estem <i>en sortint</i> bé al final”</p> <p>“Ja anirem fent i anirem aprenent i anirem incorporant-los...suposo que això també dependrà d’anys”</p> <p>“Nosaltres tenim el rol de buscar les famílies quan necessitem a algú, algun recurs sobre algun tema... no? Tenim el llistat de les professions”</p> <p>“(fent referència a la participació de les famílies dins l’aula) El problema és que tenim uns projectes molt tancats. Molts projecte, poc temps i anem així (gest d’estar amb l’aigua al coll). I llavors clar, si comences a posar moltes intervencions de pares o moltes intervencions externes, pos clar, tot s’allarga molt en el temps. El tema temps és un tema molt important.”</p>
	Jutgen a les famílies pels resultats i actituds dels seus fills	En alguns casos, jutgen a les famílies pels resultats o les actituds dels seus fills	No jutgen a les famílies pels resultats o actituds dels seus fills	<p>“Tenim unes famílies que de vegades no acompanyen”</p> <p>“Si tu has tingut un germà que ara fa batxillerat i el vas tenir quan feies 3r de primària amb el mètode antic, ara tens el germà petit a la NEI i veus lo mateix. La mateixa interacció familiar, saps?”</p>
	Els professors consideren que	Alguns professors	Els professors consideren que	<p>“T’envien correus (fent referència a les famílies) “llegeix-te aquest</p>

	la participació de les famílies crea interferència en la seva tasca com a professionals	consideren que la participació de les famílies crea interferència en la seva tasca com a professionals	la participació de les famílies no crea interferència en la seva tasca com a professionals	article que t'anirà molt bé"(imitant a un familiar amb to burleta)... som diàfans i potser no caldria tant." "Crec que hauries d'avaluar les llengües així, així i així (fent veure que és un familiar)" <i>Carai</i> , quin coneixement més ampli que tens de totes les matèries ...(to irònic)" "Te tenen molt <i>apreci</i> (els alumnes en el professor), és evident, perquè passem moltíssimes hores junts. No? I llavors, els pares hi ha hagut un moment que a vegades se pensen que tu pots solucionar coses que passen sopant el dissabte (...). Els pares te demanen cada vegada més."
Informació/ Consciència	Ni els professionals del centre ni les famílies són accessibles per establir intercanvi d'informació per mitjans físics	Les famílies són accessibles per establir intercanvi d'informació per mitjans físics quan els professors ho demanin	Els professionals del centre i les famílies són accessibles per establir intercanvi d'informació per mitjans físics quan uns o altres ho demanin	
	Ni els professionals del centre ni les famílies són accessibles per establir intercanvi	Les famílies són accessibles per establir intercanvi d'informació per mitjans virtuals quan els	Els professionals del centre i les famílies són accessibles per establir intercanvi	"Ara el contacte amb els pares és molt directe. No dic que sigui normal però si que és veritat que ara tens correus. Lo que necessitin saben que es poden adreçar. Ells ho viuen com algo molt positiu". "Aquí la NEI ha fet una aposta tecnològica que ens ha ajudat molt. La comunicació via blog, via correu...ha fet aquí una

d'informació per mitjans virtuals	professors ho demanin	d'informació per mitjans virtuals quan uns o altres ho necessitin	aposta...abans no es podia enviar un correu, no era dolent eh, era una qüestió protocol·lària que també anava bé en determinats moments.” “La quantitat de correus que reps i que has de contestar...que bueno, que t’has de ficar un horari quan reps correus.”
L’intercanvi d’informació és unidireccional	L’intercanvi d’informació és bidireccional en alguns dels canals	L’intercanvi d’informació és bidireccional en tots els canals	“Ell (referint-se a l’alumne) sap que tu i el pare esteu connectats. Sabem el que passa i ho sabem els dos, tant per lo bo com per lo dolent.” “Has de demanar al nen que t’ho ensenyi (fent referència a las <i>sides</i>) però molts no ho fan. Per tant, hem de mirar com podem fer realment que els pares ajudin als nens.” “Nosaltres veiem que les visites al blog augmenten quan enviem un correu a les famílies dient “ <i>eei que al blog teniu aquesta notícia</i> ” aleshores...nyeec. Saps què vull dir?”
Els professors i/o les famílies no coneixen les eines que se’ls proporcionen per informar-se i comunicar-se	Els professors i les famílies coneixen algunes de les eines que se’ls proporcionen per informar-se i comunicar-se	Els professors i les famílies coneixen bé les eines que se’ls proporcionen per informar-se i comunicar-se	“És algo que hem de revisar. Els pares no tenen excés a les <i>sides</i> dels projectes i s’ha d’educar una mica als alumnes perquè entrin i els ensenyin. Abans es pares podien agafar els llibres (...) però ara no perquè és una <i>side</i> , algo misterioso. Els costa molt.” “Els parles (referint-se als pares) del blog, la net, el <i>side</i> , del formulari de participació de famílies, de les guies, de l’agenda...aaaag! “ <i>però què m’estàs explicant a principis de setembre què he de fer?</i> ” Això els ve gran.”
Tot i tenir diverses eines de seguiment, les famílies van	Mitjançant les eines de seguiment les famílies	Mitjançant les eines de seguiment, les famílies	“Els tastets van molt bé perquè els pares sàpiguen què estem fent i com ho treballem (...).” “La relació amb les famílies aquests tres anys ha estat lògicament marcada per el dubte. (Fent referència al canvi metodològic que

	perdudes i no coneixen bé el projecte educatiu	coneixen alguns aspectes del projecte educatiu	coneixen bé el projecte educatiu	<p>han implementat). (...) És lògic, és normal perquè no tenen coneixement”.</p> <p>“Els pare van molt perduts i a les entrevistes amb pares et deien: <i>és que no sé ni què està fent el meu nen</i>. No saben com treballarem i els tastets van molt bé perquè ho entenguin.”</p> <p>“Potser hi ha més eines de seguiment a la NEI que no pas abans. Abans era el llibre i l’agenda, ara tenen els objectius de la setmana que pengem cada setmana i poden saber què és lo que treballarem, cosa que abans ni idea de lo que treballarien els seus fills.”</p> <p>“Jo penso que al principi les famílies tenen por, desconcert, se fiquen amb algo nou. Quan venen a la reunió de pares penso que marxen tranquils però ja està. Aquella por que tenien, aquell neguit ja està perquè veuen que tot va seguint un ritme”</p> <p>“Els pares tenen moltíssima més informació i llavors jo crec que moltes vegades, en els tastets, aniran venint menys perquè és això, ja ho saben.”</p>
	Les famílies no coneixen la manera, no estan preparades i no se senten capaces per fer el seguiment i acompanyament dels infants.	Les famílies, coneixen la manera, estan preparades i si senten capaces per fer el seguiment i acompanyament dels infants però els sorgeixen alguns dubtes.	Les famílies coneixen la manera, estan preparades i se senten capaces per fer el seguiment i acompanyament dels infants.	<p>“Pel que fa al seguiment de les feines (per part de les famílies): complicat. A més a més que a nosaltres ens enganxa que és el primer curs (fan referència a que són les tutores de 5è que és on es comença la NEI i, per tant, el treball amb la nova metodologia) i van perduts. (...) A moltes entrevistes et trobes que et pregunten: <i>“com el puc ajudar?”</i>.”</p> <p>“Ens falta una mica això, aquesta educació del pares de tot això (la nova metodologia) i és difícil. Si que el dia de la reunió de pares intentem explicar, però clar, els supera, és massa. s’espanten.”</p> <p>“Jo sincerament penso que a les famílies els hi costa acompanyar</p>

				<p>als nens. Costa dedicar temps als nens. Penso que potser ho volen però no hi ha temps per dedicar als nens i es nota molt això. (...) Penso que trobes a faltar una mica aquest acompanyament de les famílies de cara als nens”</p> <p>“Els pares que volen participar i volen ficar-se en el procés d’aprenentatge si fiquen ara i si ficaven abans. Potser ara si que tenen alguna oportunitat més com això d’entrar dintre de l’aula i de fer coses però jo crec que encara és poc. Jo crec que hauria de ser més perquè és molt ric.”</p>
	La comunicació que s’estableix no és eficaç	La comunicació que s’estableix és eficaç en algunes ocasions	La comunicació que s’estableix és eficaç	<p>“facilita la comunicació (fent referència al contacte on-line), amb els seus punts també segurament millorables i negatius però guanyes una eficàcia...”</p>
	La comunicació que s’estableix no és pertinent	La comunicació que s’estableix és pertinent en algunes ocasions	La comunicació que s’estableix és pertinent	<p>“(…) Te’ls envien a totes hores (els correus), dissabtes i diumenges eh”</p> <p>“La setmana passada, a la una de la nit: un correu perquè s’havien enfadat. A veure si dilluns jo podia parlar amb la nena. Perquè s’havien enfadat sopant a casa. (...) A la una de la matinada, si si”.</p> <p>“T’envien correus (les famílies) “llegeix-te aquest article que t’anirà molt bé”(imitant a un familiar amb to burleta)... som diàfans i potser no caldria tant. (fent veure que és un familiar) “<i>crec que hauries d’avaluar les llengües així, així i així</i>” carai, quin coneixement més ampli que tens de totes les matèries (to irònic)”</p>

Annex G. Rúbrica segons el testimoni dels directors

	1	2	3	Testimonis
Implicació	S'ofereixen ajudes i eines per treballar amb les famílies que ho necessitin	S'ofereixen ajudes i eines per treballar amb les famílies quan els professors ho proposen	S'ofereixen ajudes i eines per treballar amb les famílies quan els professors ho proposen o les famílies ho demanen	“Hem intentat que sigui una escola on tothom tingui cabuda, evidentment les famílies. A part d'això se les ha d'acompanyar molt o se les ha hagut d'acompanyar molt en aquesta experiència ja sigui a través dels tastets, no? o ja sigui també a través d'activitats d'aula. I jo crec que aquí està el salt.”
	Només les famílies que compleixen algun requisit poden participar en les activitats que proposa el centre	Només les famílies que compleixen algun requisit poden participar en les activitats que proposa el centre però l'escola ofereix ajudes per treballar tal requisit	Qualsevol família pot participar en totes les activitats que proposa el centre. S'estableixen criteris d'equitat	“Era una de les pors que teníem, sobretot a 1r i 2n de la ESO (que els alumnes no volguessin que els pares participessin en les activitats del centre). Però clar, els hi demanes sobre la seva expertesa i clar, a vegades els alumnes descobreixen el seu pare com a expert en alguna cosa que clar, ells el viuen com a pare no com a professional (...)” “(fent el discurs com si fos un pare) (...) un professional que treballa a la universitat, que creo molècules en tres dimensions i faig uns hologrames <i>xulíssims</i> que no li he ensenyat mai al meu fill i, de cop i volta, hi ha un projecte de ciències a segon de la ESO i vinc a l'escola i monto el <i>cacharro</i> i tal. I la filla “ <i>carai tu el meu pare si que en sap d'això...i els meus companys li pregunten (...) i els meu pare respon</i> ” Home, pos està molt bé veure el pare així. Això ajuda a nivell familiar també.” “On tenim més dificultat és en veure, en les famílies, en què ens

				poden ajudar. Això és un procés que hem de fer. I francament, tampoc és on hem ficat tota la nostra energia.”
	La major part de les famílies no se senten implicades amb el projecte educatiu de l'escola	Bastantes famílies se senten implicades amb el projecte educatiu de l'escola	Les famílies se senten implicades amb el projecte educatiu de l'escola	
	Les famílies no participen	Algunes famílies participen	Les famílies participen	<p>“El que per mi és molt notablement diferent és la participació. No? O sigui, que nosaltres <i>haguem</i> dit “<i>va, ens agradaria que vinguéssiu a participar</i>” i tinguem entre...el curs passat a cada curs... entre 8 o 10 pares que van fer alguna cosa”</p> <p>“Aquest es un element (fent referència a la implicació de les famílies) que crec que hem millorat, que costa i que costarà. Primer perquè en les famílies tenim moltes coses: gent que és més reticent, gent que s’ho agafa amb por, gent que és supermotivada i estaria aquí cada dia...vull dir, que tenim una mica de tot.”</p> <p>“Si que intentem que almenys cada any un parell de visites de pares les <i>haguem</i> tingut.”</p> <p>“Un altre element és les mostres de projectes. Fem un projecte, un producte que volem ensenyar i diem “<i>famílies veniu!</i>” i la resposta acostuma a ser bastant bona. (...)”</p>
	Les famílies no mostren ganes de participar en	Algunes famílies mostren ganes de participar en	Les famílies mostren ganes de participar en	“A través d’un formulari -que després al final és el de menys- et dic que puc demanar-te coses, que m’agradaria demanar-te coses i que si vols pots fer-ho, per tant, aquí ja ells superen

	les activitats que l'escola proposa i no tenen iniciativa	les activitats que l'escola proposa i tenen iniciativa	les activitats que l'escola proposa i tenen iniciativa	<p>aquesta barrera: "A pos això és possible?" Mentalment, allò dels marcs."</p> <p>"tu li dius a una família que <i>"sabem -a través del formulari aquell de competències i habilitats- que amb això teniu experiència o perquè és la vostra feina o perquè és el vostre hobby. Per què no us incorporeu a l'aula i ens ajudeu?"</i></p> <p>"Nosaltres si que hem fet passes per intentar-les involucrar (a les famílies)."</p> <p>"Es evident que ha d'haver-hi una voluntarietat de les famílies. Nosaltres proposem i obrim les portes. Però és que hi ha famílies, hi ha un tant per cent de famílies que nosaltres detectem que proposen coses i que abans no les proposaven: per participar o coses que podrien ser interessants. La setmana passada tenia un correu d'una mare (...) dient <i>"conec a una organització que es diu Open Arms (...) i ara han començat un projecte per explicar a les escoles el que fan(...)"</i> Aixó no ho haguéssim aconseguit sense obrir les portes, sense que se sentissin cridats."</p>
	Quan les famílies participen no es senten implicades en l'aprenentatge del seu fill	Quan les famílies participen algunes es senten implicades amb l'aprenentatge del seu fill	Quan les famílies participen es senten implicades amb l'aprenentatge del seu fill	
	No recolzen la participació de les famílies a	Recolzen algunes de les formes de	Recolzen la participació de les famílies a	"Aquest element de les famílies interactuant amb els alumnes a l'aula, interactuant amb els docents a l'aula, jo crec que també te

	<p>l'escola. Consideren que no és important pel desenvolupament i l'aprenentatge dels infants.</p>	<p>participació de les famílies a l'escola. Consideren que és important pel desenvolupament i l'aprenentatge dels infants.</p>	<p>l'escola. Consideren que és important pel desenvolupament i l'aprenentatge dels infants.</p>	<p>molta potencia. Jo crec que és un element a tenir molt en compte, eh?. Segurament li podrem donar més intensitat en el futur, però no podem seguir fent sense les famílies”.</p> <p>“Quan venen estan molt satisfetes i és molt positiu. L’altre dia va venir una ginecòloga a fer una xerrada (...) i quan ve una mare a parlar és com <i>“buah que bé, no?”</i>. Els encanta i les famílies ho agraeixen molt i nosaltres també. També ens serveix per aprendre a nosaltres”.</p> <p>“El que veiem és que els alumnes viuen molt bé aquestes interaccions (fent referència a que els pares entrin i participin a l'escola).”</p> <p>“Els casos en que hem aconseguit que vinguessin (les famílies) i hem fet activitats, el nen s’ha sentit molt bé de que el seu pare fes això. Potser ha tingut una mica de vergonyeta però orgullosos sí”</p> <p>“(…) Home, pos està molt bé veure el pare així (com a professional). Això ajuda a nivell familiar també.”</p>
	<p>Consideren que la participació de les famílies a l'escola no està ben dissenyada</p>	<p>Consideren que el disseny de participació de les famílies a l'escola necessita algun ajust</p>	<p>Consideren que la participació de les famílies a l'escola està ben dissenyada</p>	<p>“Segur que hi ha altres maneres d’involucrar-los més i millor”</p> <p>“Hem de ser conscients del moment en el que estem. Dos anys i quart. (...) Que hi hagi temes que hàgim d’anar millorant és completament normal. Hem d’estar relativament tranquils i veure que amb això, amb el que ens trobem, és la nostra feina.”</p>
	<p>No tenen eines i recursos per potenciar la implicació de les famílies en</p>	<p>Tenen poques eines i recursos per potenciar la implicació de les famílies en</p>	<p>Tenen eines i recursos suficient per potenciar la implicació de les</p>	<p>“Segur que hi ha altres maneres d’involucrar-los més i millor”</p> <p>“On tenim més dificultat és en veure, en les famílies, en què ens poden ajudar. Això és un procés que hem de fer. I francament, tampoc és on hem ficat tota la nostra energia.”</p>

	l'escola	l'escola	famílies en l'escola	
	Jutgen a les famílies pels resultats i actituds dels seus fills	En alguns casos, jutgen a les famílies pels resultats o les actituds dels seus fills	No jutgen a les famílies pels resultats o actituds dels seus fills	<p>“Suposo que si passa això altre (fent referència a que els infants no vulguin que els seus pares participin a l'escola) el filtre ja està a casa.”</p> <p>“No el cent per cent de les famílies, a lo millor pel seu preconcepte d'educació, estan encantats de la vida”</p>
	Els professors consideren que la participació de les famílies crea interferència en la seva tasca com a professionals	Alguns professors consideren que la participació de les famílies crea interferència en la seva tasca com a professionals	Els professors consideren que la participació de les famílies no crea interferència en la seva tasca com a professionals	
Informació/ Consciència	Ni els professionals del centre ni les famílies són accessibles per establir intercanvi d'informació per mitjans físics	Les famílies són accessibles per establir intercanvi d'informació per mitjans físics quan els professors ho demanin	Els professionals del centre i les famílies són accessibles per establir intercanvi d'informació per mitjans físics quan uns o altres ho demanin	<p>“La relació del docent amb les famílies també deixa de ser aquella trobada anual i comparteixes altres moments. Hi ha com una major naturalitat i m'agradaria entendre que hi ha una major confiança en aquesta línia.”</p>

<p>Ni els professionals del centre ni les famílies són accessibles per establir intercanvi d'informació per mitjans virtuals</p>	<p>Les famílies són accessibles per establir intercanvi d'informació per mitjans virtuals quan els professors ho demanin</p>	<p>Els professionals del centre i les famílies són accessibles per establir intercanvi d'informació per mitjans virtuals quan uns o altres ho necessitin</p>	
<p>L'intercanvi d'informació és unidireccional</p>	<p>L'intercanvi d'informació és bidireccional en alguns dels canals</p>	<p>L'intercanvi d'informació és bidireccional en tots els canals</p>	<p>“Hi ha un dels punts que tenim bastant fluixos que és la comunicació que fem via blog. Un blog que els professors fem i on les famílies poden entrar per veure què és el que estem treballant. (...) I costa perquè no entren gaire les famílies i no sabem si és perquè tècnicament hem de buscar alguna manera de facilitar-los-hi o és perquè les famílies també tenen un discurs i al dia a dia és un altre”</p>
<p>Els professors i/o les famílies no coneixen les eines que se'ls proporcionen per informar-se i comunicar-se</p>	<p>Els professors i les famílies coneixen algunes de les eines que se'ls proporcionen per informar-se i comunicar-se</p>	<p>Els professors i les famílies coneixen bé les eines que se'ls proporcionen per informar-se i comunicar-se</p>	<p>“Que a vegades les famílies et diuen “<i>No sabem què esteu treballant</i>” i els hi dius: <i>pos mira el blog!</i>”.</p>
<p>Tot i tenir diverses eines</p>	<p>Mitjançant les eines de</p>	<p>Mitjançant les eines de</p>	<p>“Els alumnes també han fet un creixement en autonomia, penso, i</p>

	de seguiment, les famílies van perdudes i no coneixen bé el projecte educatiu	seguiment les famílies coneixen alguns aspectes del projecte educatiu	seguiment, les famílies coneixen bé el projecte educatiu	per tant ells també són més capaços de gestionar-se el seu aprenentatge i això... a les famílies hi ha hagut un punt d'inquietud. Saps? Perquè diuen <i>"Sé que fa un projecte i sé que fa coses però com puc saber què és el que fa?"</i> Ens ho pregunten moltes vegades."
	Les famílies no coneixen la manera, no estan preparades i no se senten capaces per fer el seguiment i acompanyament dels infants.	Les famílies, coneixen la manera, estan preparades i si senten capaces per fer el seguiment i acompanyament dels infants però els sorgeixen alguns dubtes.	Les famílies coneixen la manera, estan preparades i se senten capaces per fer el seguiment i acompanyament dels infants.	<p>"El fet de que els alumnes siguin més autònoms el fet de que la vida i l'acció passen més aquí, fa que les famílies te diguin <i>Jo sé menys del que fa el meu fill</i>".</p> <p>"Les famílies han hagut de fer un canvi de xip també molt important. En el tema dels deures, en el tema del seguiment de l'alumne...han hagut de fer un canvi de xip molt important."</p> <p>"Jo crec que si els preguntes a la família si tenen més control sobre l'aprenentatge del seu fill et diran que tenien més control abans però perquè era més senzill i ara és més complexa".</p> <p>"Crec que han tingut informació. Hi ha gent que et diu que voldria més informació, això sempre hi és. Però jo crec que hem donat molta informació i això ha fet que jo crec que les famílies valoren molt positivament el nostre projecte".</p> <p>"Els alumnes també han fet un creixement en autonomia, penso, i per tant ells també són més capaços de gestionar-se el seu aprenentatge i això... a les famílies hi ha hagut un punt d'inquietud. Saps? Perquè diuen <i>"Sé que fa un projecte i sé que fa coses però com puc saber què és el que fa?"</i> Ens ho pregunten moltes vegades."</p> <p>"Que a vegades les famílies et diuen: <i>No sabem què esteu treballant</i>" i els hi dius: <i>pos mira el Blog!</i>".</p> <p>"Les famílies tenen un discurs de <i>"jo vull saber-ho tot, vull</i></p>

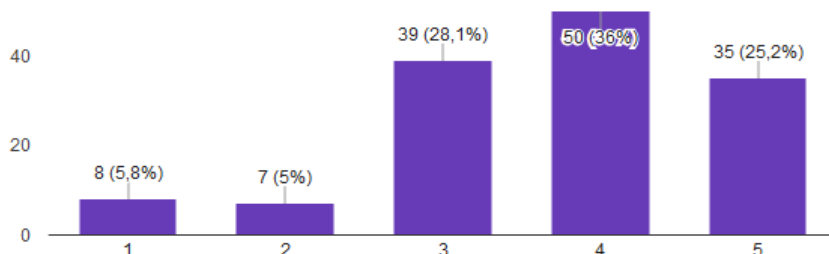
				<i>participar, et vull ajudar...” i al final és “bueno jo treballo i no m’ho puc mirar massa” . També tenen una realitat les famílies...però en la mesura que les puguem integrar, perfecte.”</i>
	La comunicació que s’estableix no és eficaç	La comunicació que s’estableix és eficaç en algunes ocasions	La comunicació que s’estableix és eficaç	-
	La comunicació que s’estableix no és pertinent	La comunicació que s’estableix és pertinent en algunes ocasions	La comunicació que s’estableix és pertinent	<i>“(…) . La setmana passada tenia un correu d’una mare (...) dient “conec a una organització que es diu Open Arms (...) i ara han començat un projecte per explicar a les escoles el que fan(…)”</i>

Annex H. Resultats de les enquestes

En els següents gràfics, 1 significa totalment en desacord, 2 significa en desacord, 3 significa indiferent, 4 significa en acord i 5 significa totalment en acord.

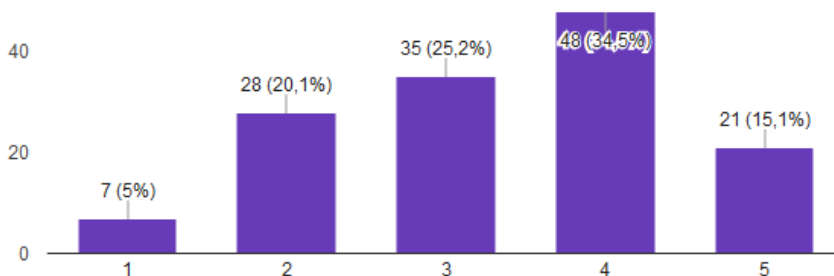
11. El retorn de l'avaluació trimestral del meu fill/a m'ha permès dialogar amb el meu fill/a sobre el seu procés d'ensenyament-aprenentatge

(139 respostes)

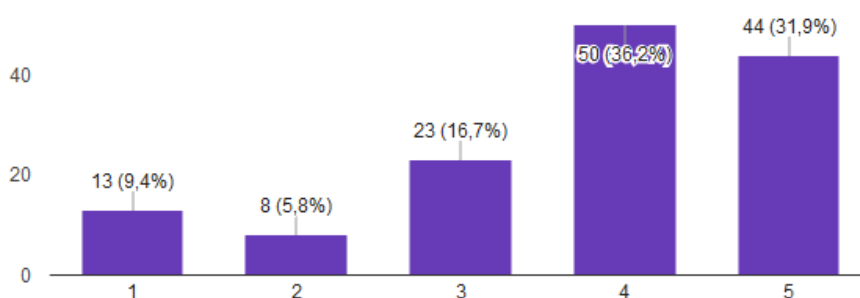
15. Considero que el blog de l'aula és útil per informar-me de les activitats al llarg del curs

(139 respostes)

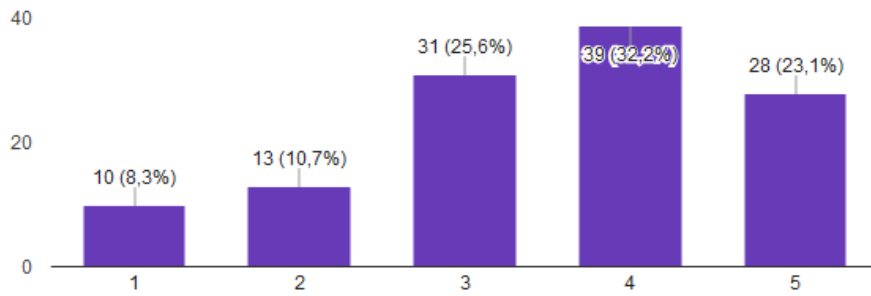

16. La presentació de la NEI a les reunions de pares i mares facilita la comprensió del projecte

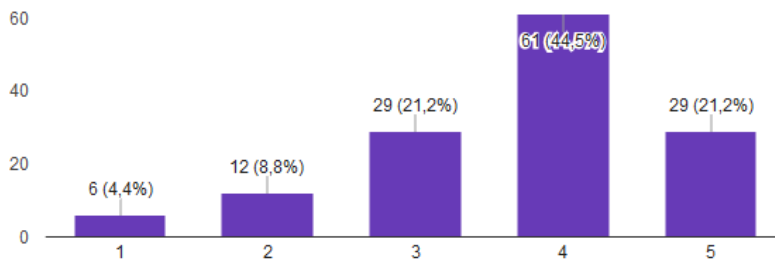
(138 respostes)

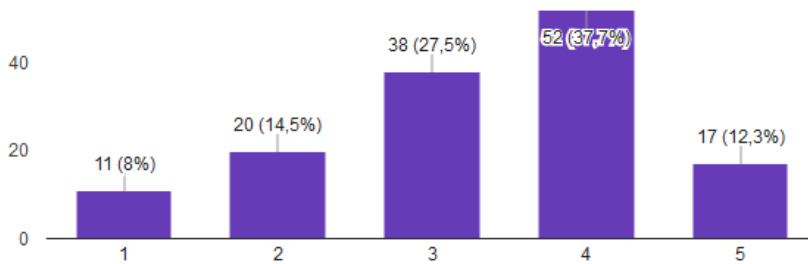
17. Fer el "tastet" a 1r d'ESO em va implicar més en el projecte educatiu
(121 respostes)

18. Els productes finals dels diferents projectes resulten molt il·lustratives de l'aprenentatge del meu fill/a
(137 respostes)

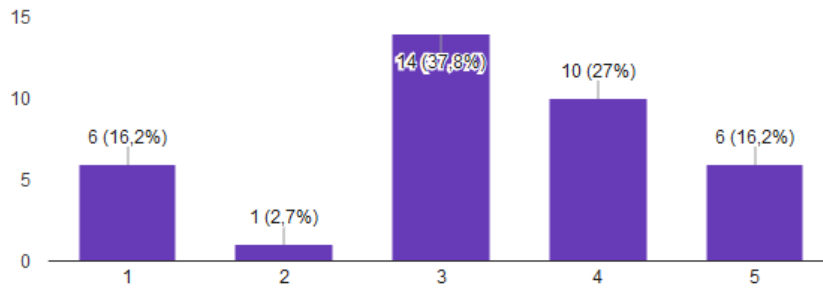

19. La informació al llarg del curs sobre les activitats realitzades m'ha facilitat el seu seguiment i comprensió
(138 respostes)

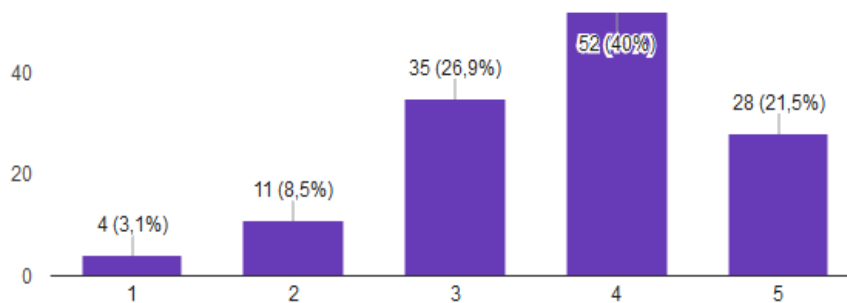
20. (en cas d'haver participat): La participació en el projecte educatiu com a expert m'ha fet sentir més implicat en l'aprenentatge del meu fill/a

(37 respostes)

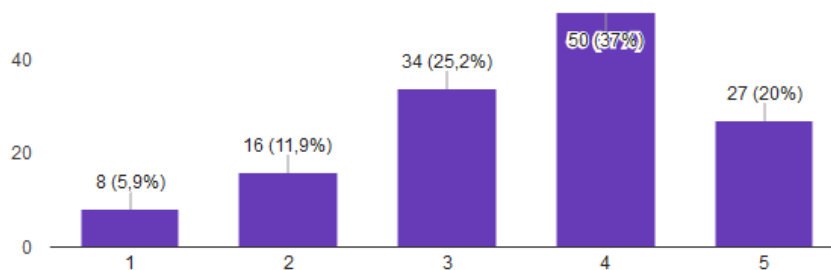

21. La mostra del 1r trimestre i del CREA m'ha fet sentir més participat en l'aprenentatge del meu fill/a

(130 respostes)

22. Em sento implicat amb el projecte NEI de l'escola (135 respostes)

23. Em sento cridat a participar en el projecte de l'escola (134 respostes)

